

Kulttuuri elää HAMKissa

Lea Mustonen (toim.)

Kulttuuri elää HAMKissa

Lea Mustonen (toim.)

painettu

ISBN 978-951-784-728-5

ISSN 1795-4231

HAMKin julkaisuja 5/2015

e-julkaisu

ISBN 978-951-784-729-2

ISSN 1795-424X

HAMKin e-julkaisuja 8/2015

© Hämeen ammattikorkeakoulu ja kirjoittajat

JULKAISIJA – PUBLISHER

Hämeen ammattikorkeakoulu

PL 230

13101 HÄMEENLINNA

puh. (03) 6461

julkaisut@hamk.fi

www.hamk.fi/julkaisut

Ulkoasu ja taitto: HAMK Julkaisut / Elina Wathén

Kannen kuva: Leena Aro

Painopaikka: Tammerprint Oy, Tampere

Hämeenlinna, huhtikuu 2015

Sisällys

Lea Mustonen Kulttuuri elää arjessa	5
--	---

KULTTUURI OSANA OPINTOJA

Juha Laurikainen 130 vuotta muotoiluosaamista.....	11
Tarja Saari Näytös oppimisprosessina muotoilun koulutusohjelmassa.....	15
Riittamaija Kuusela-Rantanen Teatteriprojekti oppimisen muotona	21
Matti Sandberg & Jaakko Siltanen Visuaalinen ilme oppimisprojektina: Hämeenlinnan kaupungin juhlavuodet 2014–2017	24
Aija Lundahl Sumeudesta suunnitelmallisuudeksi– Sibelius-projektit oppimisen tapana	28
Kaarina Hartikainen Kulttuuripäivä oppimisen muotona	34

KULTTUURIA KAIKILLE AVOINTEN LUENTOJEN AVULLA

Mervi Friman Avoin HAMK -luentosarja 2014: tietoa, taitoa ja kauneutta	39
Pirjo Seddiki Naisen kuvia – esteettisiä merkityksiä	45
Merianne Nebo Jalkinemuotoilu – Uniikkia osaamista maailmalle.....	53
Tarja Lappalainen Rakkautta, riitoja ja kirjoittamisen paloa – Aatelisrouva Elisabet Järnefelt ja kirjailija Minna Canthin kirjalliset salongit	62

KULTTUURIPITOINEN HAMK-YHTEISÖ

Emma Heinänen Opiskelijakulttuuria HAMKissa	71
Pauliina Hirviniemi-Hakala Alumnikulttuuri herää HAMKissa	75
Maija Kerkola Liikuntakulttuuri elää HAMKissa.....	78
Marja Räikkönen Korkeakoulu kansainvälisenä kulttuurien kohtaamispaikkana	83
Birgitta Pirhonen Kulttuuri elää juhlassa	88

Lea Mustonen, viestintäpäällikkö

Kulttuuri elää arjessa

Kävelen lounastauolla Visamäen kampuksen D-rakennukseen. Huomaan vitriinissä näyttelyn, jossa on esillä muotoilun opiskelijoiden suunnitelmia ja valmistamia Wetterhoff Vintage -asuja. Ne henkivät kansallispukujen perinnettä mutta ovat kuitenkin moderneja. Ne kertovat luovuudesta ja osaamisesta. Tulen pienimuotoisesta taide-elämyksestä iloiselle mielelle ja jatkan ruokalaan.

Lounaalla nautin paitsi ruoasta, myös tunnelmasta: Viereisessä pöydässä istuu joukko opiskelijoita, jotka puhuvat välillä koko joukolla englantia ja välillä pienemmällä porukalla venäjää. Kielet ja kulttuurit kohtaavat. Huumori näyttää muodostavan yhteisen kielen ja sillan kulttuurierojen yli. Tarkkaavaisuuteni siirtyy keskusteluun kollegoiden kanssa. Aihepiirit sinkeilevät työprojekteista yksityiselämän erilaisiin projekteihin: lasten komelluksiin, viikonlopun rientoihin, orastavaan kevääseen. Huomaan että työkulttuurimme on varsin työorientoitunut. Lounastauko toki välillä heryyttää keskustelua kaikesta mahdollisesta, mutta varsin usein se on tilaisuus jatkaa työasioiden työstöä. Usein kuuluu lausahdus ”Olinkin juuri laittamassa sinulle sähköpostia”.

Työpöytäni ääreen palattuani tarkistan erään yhteystiedon HAMKOn sivuilta. Samalla vilkuilen opiskelijakunnan tapahtumakalenteria: Get together -tapahtuma, talvirieha, hallituksen kokous, Havo Wine Tasting Club, pilkkikisat, Liikennevalobileet... Opiskelijakulttuurista tulee usein ensiksi mieleen haalaripukuiset tuutorit, jotka syksyisin kulkevat opiskelijaryhmien kanssa ympäri kampuksia opastaen heitä uuteen elämänvaiheeseen. Vuosittaisissa Evolla tapahtuvissa perehdytystilaisuuksissa opiskelijamäärän ja sitä myötä koko HAMKin suuruuden käsittää konkreettisesti.

Opiskelijakunta ja opiskelijamme näkyvät ja kuuluvat ympäri Hämettä ja Etelä-Pirkanmaata. Opiskelijakulttuuri luo vilskettä ja vipinää kampuksille, mutta myös katukuvaan ja liike-elämään. Opiskelijakulttuuriin kuuluu kuitenkin myös vähemmän näkyvää mutta erittäin tärkeää kehittämis- ja vaikuttamistyötä niin opiskelijoiden omassa toiminnassa kuin koko ammattikorkeakoulunkin tasolla.

Opiskelijat luovat kulttuuria myös opiskeluprojekteissaan. Muotoilun ja ohjaustoiminnan opiskelijoilla on erityisen näkyviä oppimisprojekteja, esimerkiksi teatteri- ja muotinäytösprojekteja. Pienimuotoisempia on lukuisia. Opiskelijakulttuurilla on myös pitkät perinteet – yhtä pitkät kuin ammatillisella korkea-asteen koulutuksella Hämeessä. Opetus Mustialassa alkoi vuonna 1840 eli 175 vuotta sitten. Opiskelijakulttuurin historiallisessa tarkastelussa olisi ainekset vähintään yhteen omaan julkaisuun. Esimerkkinä ja kunnioituksen osoituksena siitä olkoon Mustialan arkistosta löytynyt historiallinen valokuva Mustialan torvisoittokunnasta.

KUVA.

Mustialan torvisoittokunta. Kuva: Mustialan arkisto

Kulttuurin voi käsittää myös laajemmin: Kaikkien alojen opiskelijamme kehittävät yritysten ja yhteisöjen työkulttuuria harjoitteluaikanaan sekä osallistuessaan erilaisiin työelämäprojekteihin. Valmistuttuaan, mutta myös jo opintojensa aikana he tuovat työelämään uutta näkökulmaa. Opiskeluajan jälkeen heistä tulee työelämää kehittäviä ammattilaisia. HAMKille heistä tulee alumneja. Alumnit ovat keskeinen voimavara kehittämistyöhön, mutta yhteistyön on ollut varsin vaihtelevaa eri yksiköissä. Koko HAMKin yhteinen alumnitoiminnan kehittämistyö onkin nyt mukavassa kehitysvaiheessa.

Koska työpäiväni jatkuu iltaan, liikuntakulttuuri jää kokematta. Omalla kampuksellani olisi ollut tarjolla Iloinen Tehotreeni. HAMKin tarjoamia ilmaisia tai hyvin edullisia liikuntamahdollisuuksia on saatavilla kaikilla kampuksilla, ja tarjotin on laaja: on kuntosalia, lentopalloa, zumbaa ym. Hiihtoharrastajat suihkivat Evon laduilla, ja juoksijat haastavat toisensa HAMKin 10 -tapahtumaan. Työntekijöille on myös hieno etu, liikunta- ja kulttuurisetelit, jotka tukevat myös ulkopuolisten järjestämien harrastuksiin osallistumista.

Alkuillasta ravintola Helmeen kokoontuu suuri joukko henkilöitä, joista osa on opiskelijoita ja henkilöstöä, osa vieraita. Jotkut heistä eivät ole koskaan ennen käyneet HAMKissa. Meille heidät tuo kaikille avoin luento.

Avoin luentosarja sai innoituksensa Sibeliuksen 150-vuotisjuhlavuodesta. Kun juhlavuoden toimia alettiin suunnitella, huomasimme mahdollisuuksia monenlaisen yhteistyöhön Sibelius-juhlavuoden toimijoiden kanssa. Oppimisprojekteja on toteutettu erityisesti muotoilun, ohjaustoiminnan sekä puutarhatalouden ja rakennetun ympäristön koulutuksissa. Suunnitteluvaiheessa ideoimme myös avoimen luentosarjan, jossa avaamme HAMKin omaa osaamista ja jossa on joka kerta mukana kulttuuri. Kulttuuri voi muodostaa luennon sisällön tai se voi olla mukana musiikkiesityksenä. Musiikki on aina Sibeliuksen musiikkia ja se pyritään rakentamaan sisällölliseksi osaksi luentoa.

Siirryn siis avoimen luennon juontotehtäviin. Aiheena tällä kertaa on lehtori Outi Tahvosen ”Iloa ja hyötyä puutarhasta – pihasuunnittelun perusteet”. Flyygelin ääressä taituroi Tuomas Nikkanen. Monimuotoista kulttuuria sisältänyt työpäiväni päättyy Sibeliuksen musiikkiin, pianokappaleeseen ”Haapa”. On aika lähteä kotiin.

HAMKin kulttuurin makupaloja on avattu tarkemmin tämän julkaisun artikkeleissa.

Kuvaaja: Leena Aro

KULTTUURI OSANA OPINTOJA

Juha Laurikainen, muotoilun koulutuspäällikkö

130 vuotta muotoiluosaamista

Aikansa visionäärille, Fredrika Wetterhoffille, syntyi 130 vuotta sitten ajatus perustaa uudenlainen koulu. Alkavan uuden koulutuksen oli tarkoitus tarjota ammatissa tarvittavia taitoja erityisesti naisille, joilta puuttui mahdollisuus elättää itsensä.

Fredrika ymmärsi ihmisten käytössään tarvitsemien tuotteiden tekemiseen, valmistukseen ja välittämiseen liittyvien taitojen hallitsemisen merkityksen. Koulutus oli ammatillista täsmäkoulutusta, yleissivistävää ja ihmistä itseään kehittävää. Fredrikalla oli käsitys siitä, että osaaminen hankitaan tekemällä tuotteita niin hyvin, että niitä voidaan myydä niitä tarvitseville markkinoille. Koulutusta annettiin osin ulkomaisin voimin ja oppia tultiin hakemaan myös muista maista.

Fredrikan koulu nyt

Tänä päivänä Fredrikan ymmärrystä ja laajaa ammatillista näkemystä jatkavat ja jatkavat Hämeen ammattikorkeakoulun muotoilun koulutuksen ja Ammattiopisto Tavastian käsi- ja taideteollisuusalan sekä tekstiili- ja vaatetusalan erityisosaamisen hallitsevat ammattilaiset.

Yhteistyö ja koulutuksen toimialalähtöinen keskittäminen on HAMKin muotoilun koulutuksen ominaispiirre ja etu jatkuvasti muuttuvassa koulutuksen kentässä. Muotoilun koulutus painottuu jalkineen, lasi-keramiikka- ja vaatetusalan koulutukseen, joista kaksi ensiksi mainittua ovat ainoita ammattikorkeakoulutasoisia koulutuksia maassamme ja jalkineen koulutus ainoa Pohjoismaissa ja Baltiassa.

HAMKin ja Ammattiopisto Tavastian yhteistyön tuloksena on Visamäen kampukselle syntynyt jalkinealan koulutuksen ainutlaatuinen keskittymä, jossa tehdään opetuksellista ja alan kehittymiseen tähtäävää yhteistyötä muotoilun- ja suutarikoulutuksen välillä. Vaatetusmuotoilun koulutuksen uusia ulottuvuuksia ovat globaalin muotialan liiketoiminnan osaamisen ja tekstiiliosaamisen opintomoduulit. Muotoilun koulutuksessa pitkälle kehitetty teollinen tekstiilien erityisosaaminen neuleen, kudotun ja painetun kankaan osalta pyritään säilyttämään alaa palvelevina osaamisina.

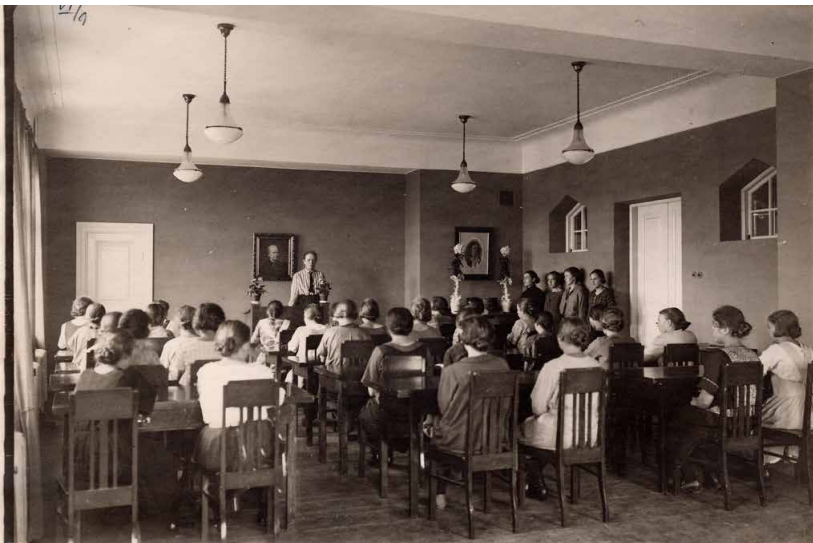
Elinkeinoelämää palveleva

Muotoilun koulutus palvelee alueellista, kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä eri toimijatahojen kanssa. Projektityöskentely on keskeinen oppimisen muoto ja opiskelijat osallistuvat koko opiskelunsa ajan eri vaiheissa toteutuviin aluetta ja elinkeinoelämää kehittäviin hankkeisiin ja projekteihin opettajiensa johdolla, esimerkkinä kierrätyslasimateriaalin hyödyntämistä edistänyt Rifolasi-hanke, jossa muotoilun vahvalla tutkimuksellisella osaamisella oli keskeinen merkitys. Luovaa taloutta ja aluetta kehittävän Luota-hankkeen projektit tarjoavat yhteistyömahdollisuuksia niin opiskelijoille kuin jo ammattiin valmistuneille muotoilijoille, joista osa on löytänyt toimipisteen ja jatkuvat yhteistyökumppanit Wetterhoff-talon suomissa loistavissa puitteissa.

Kansainvälinen ja aikaansa seuraava

Kansainvälisyys oli jo Fredrikan aikaan koulutuksen tärkeä osa-alue. Nyt opiskelija- ja opettajavaihdon sopimuksia on lähes kahdenkymmenen alan korkeakoulun kanssa.

Aikamme toimintaa ja prosesseja niin tuotteiden suunnittelua, valmistamista ja kauppaa kuin koulutuksen järjestämistä säätelevät Fredrikan aikaan verrattuna monimuotoisemmat haasteet, vaatimukset ja nopeat muutokset. Muotoilun koulutusta on jouduttu supistamaan ja jäsentelemään

KUVA. Oppitunti Wetterhoffilla vuonna 1900. Kuva: Fredrika Wetterhoff -säätiön kuvakokoelma

sekä valtakunnallisesti että alueellisesti ja tämä prosessi haastaa ammatillista koulutusta suunnittelevat ja toteuttavat tahot entistä perustellumpiin koulutuksen työelämää palveleviin ratkaisuihin.

HAMKissa haetaan koulutukselle uusia malleja, joilla pyritään tarjoamaan puitteet opiskella joustavasti aikaisempi osaaminen ja työelämäyhteydet huomioiden. Oppimisen uusia tapoja luodaan jatkuvassa muutoksessa ja opettajat kamppailevat työssään myös ajantasaisen sisällöllisen laadun kehittämisen ja säilyttämisen kanssa.

Muotoilutyössä tarvitaan edelleen muodonannon, tuotteen suunnittelun, tekniikan, toimivuuden, materiaalien, elinkaaren, ekonomian, estetiikan, käyttäjän tarpeiden, konseptoinnin, palvelumuotoilun, sosiokulttuuristen merkitysten, valmistuksen ja valmistuttamisen, yrittäjyyden, myynnin ja markkinoinnin, osajia ja ymmärtäjiä ja rohkeita uutta luovia visionäärejä.

HAMKin muotoilun koulutus on vastannut muotoilualan osaamistarpeisiin jo 130 vuoden ajan. Tänäpäin sitä tehdään entistä osaavamman, näkemyksellisen, alaansa kiinteästi seuraavan kahden muotoilualan tohtorin ja muun erityisalan hallitsevan henkilökunnan voimin.

Artikkeli on julkaistu Hämeen Sanomissa 8.2.2015.

KUVA. Oppitunti HAMKissa vuonna 2012. Kuvaaja: Ville Salminen

Kuvaaja: Leena Aro

Tarja Saari, lehtori

Näytös oppimisprosessina muotoilun koulutusohjelmassa

HAMK Muotoilun koulutuksen tavoitteet

Koulutusohjelman tavoitteena on, että HAMKin muotoilija hallitsee kaikki vaiheet tuotteen suunnittelusta sen valmistukseen sekä ymmärtää myös niihin liittyviä tuotannollisia ja taloudellisia tekijöitä. Valmistuttuaan muotoilija voi toimia tuotekehitystehtävissä eri ympäristöissä teollisuuden ja kaupan alalla tai yrittäjänä.

Muotoilijan suunnitteluprosessi alkaa tutkimalla suunniteltavan työn kannalta tärkeät tausta- ja vaikutintekijät kuten, kenelle suunnitellaan, missä ja milloin tuote myydään. Ketkä ovat kilpailijoita? Mitä heiltä voi oppia? Missä ollaan itse ylivoimaisia? Millaisia asioita maailmalla tapahtuu ja miten se vaikuttaa; mikä on trendi? Minkälaisia tuotantotapoja ja materiaaleja on käytettävissä?

Näitä seikkoja haltuun ottamalla kehitellään oma filosofia tuotteelle. Suunnittelija kysyy: Mitä haluan kertoa tuotteen muodossa? Tai oikeastaan koelmassa tuotteita eli mallistossa. Malliston tuottaminen on yksittäisen tuotteen tuottamista tehokkaampaa tuotannollisesti ja siten myös kaupallisesti kannattavampaa. Vaikka muotoilun opiskelija ei työelämässä tulisi-kaan olemaan suunnittelijan ammatissa, oman malliston suunnittelu ja lanseeraus auttaa häntä ymmärtämään kokonaisuutta, jonka osana hän tulevaisuudessa työskentelee.

Näytösprojektilla ja siihen integroiduilla opintojaksoilla voidaan oppia ja omaksua tietoa ja taitoja, joista on aidosti hyötyä tulevaisuuden työuralla. Muotoilun koulutusohjelman jalkineen ja vaatetuksen opiskelijoiden 3. vuosikurssin ohjelmaan kuuluu 15 op:n kokonaisuus, jossa tämä mahdollistuu.

Näytökset tuovat näyttämölle näyttävää

Muotimaailmassa näytökset ovat tärkeässä roolissa, kun halutaan myydä uusia näkemyksiä ja oivalluksia sisältäviä tuotteita sekä tuoda brändejä houkuttelevasti markkinoille. Digitaalinen media mahdollistaa maailmalla esitettyjen uusimpien muotinäytösten seuraamisen melkein välittömästi sen ensiesityksen jälkeen.

Muotimaailman suurten nimien näytökset ovat isolla rahalla tuotettuja ja mahtavia speaktaakkeleita ja ne toimivat inspiraation lähteenä opiskelijoille. Tällaisia esimerkkejä on Hussein Chalayan ”The Floating Dress” tai ”Animatronic Fashion mashup” kauko-ohjattavat ja muotoa muuttavat asut lavalla.

<https://www.youtube.com/watch?v=TiFlx4ZkRDM>

<https://www.youtube.com/watch?v=-Jz4-S1kLYI>

Niistä voi poimia vaikutteita, mutta tietysti on eri asia toteuttaa ideoita kohtalaisen vaatimattomalla budjetilla.

Esimerkki HAMK Muotoilun näytöksestä Off The Rails 2011 (Wintagesisääntulo)

<https://www.youtube.com/watch?v=kpHDWIGoXyA>

KUVA.

HAMKin muotoilun opiskelijoiden muotinäytös.
Kuvaaja: Leena Aro

Näytösprojektin haasteet tulevat koulutuksen tavoitteista, ”muun maailman” odotuksista ja kaikesta siitä näkemyksellisestä muotimassasta, mitä näin digiaikana on meidän kaikkien helppo seurata. Koulutuksen tavoitteesta – palvella teollisuutta ja kauppaa – voisi saada suuntaviivat toteuttaa teollisesti ja kaupallisesti sopivia tuotteita, kun taas media tuo näkyviin kaikki erikoisimmat ja ilmiöt maailmalta. Onhan toki niin, että catwalkin näyttävimmät luomukset eivät päädy tavallisen kuluttajan päälle, mutta ne kuitenkin herättävät kiinnostuksen itse brändiä kohtaan. Näytöksissä myydään fiilis – liikkeissä myydään ready-to-wear -vaatteet.

Onko uskottavampaa tuottaa tuotantoteknisesti taitavia mallistoja vai erikoisuutta tavoittelevia kokonaisuuksia näytöksiin? Oikea vastaus lienee, että vähän kumpaakin. Olemme saaneet näyttösten yleisöltä paljon kiitosta siitä, että opiskelijoiden mallistot ovat teknisesti hyvin valmistettuja ja kohderyhmälle sopivia.

Projekti kasvaa, kehittyy ja muuttaa muotoaan

Yksi projektiryhmän lisähaaste tulee edellisen vuoden näytöksestä: aina on tehtävä parempi näytös kuin edellinen oli! Näytösprojektin alussa katsoimme edellisen vuoden näytöksen ja kommentoimme sitä näkökulmasta, mikä on hyvää ja mitä pitää kehittää? Yleensä löydetään paljon kehitettävää.

Silloin, kun aloitin Wetterhoffin käsi- ja taideteollisessa oppilaitoksessa näytökset, pidettiin auditoriossa. Vuosi 1999 oli ensimmäisiä kertoja kun lähdimme ulos omasta ”rakennuksesta” ja pidimme näytöksiä mm. Hämeenlinnan silloisessa viihdekeskus Sirkuksessa. Ulos lähteminen tuotti uusia mielenkiintoisia haasteita; jouduimme ja saimme työskennellä oppilaitoksen ulkopuolisten henkilöiden kanssa – verkottumisen idea alkoi hahmottua.

Ensimmäinen Helsingissä pidetty näytös oli vuonna 2001 Vanhalla Ylioppilastalolla. Helsinki näytöspaikkana alkoi tuntua tärkeältä tunnettuuden näkökulmasta. Kaikki tärkeimmät oppilaitokset pitivät näytöksensä Helsingissä. Sinne oli helpompi saada yhteistyökumppaneita ja mediaa katsomaan meitä kuin Hämeenlinnaan. Hämeenlinalaisten suloinen kannustus piti vaihtaa selvästi parempaan maanlaajuiseen näkyvyyteen kilpailtaessa opiskelijoista ja valmistuvien työpaikoista. Olemme 15 vuoden aikana esiintyneet Helsingin tärkeimmillä näytöspaikoilla, Yo-talon lisäksi mm. Senaatintorilla, Kaapelitehtaalla, Suvilahdessa ja Studio Tähtitornissa.

Hyvä näkyvyys antaa hyötyä sekä opiskelijoille että oppilaitokselle. Alan tärkeimpien oppilaitosten keväälle vakiintuneet näytökset kiinnostavat mediaa ja muodin ammattilaisia. Näin opiskelijat saattavat löytää tulevaisuuden yhteistyökumppaneita. Oppilaitos herättää kiinnostusta mahdollisissa uusissa hakijoissa. Kaikki saavat hyvää energiaa oikeasta tekemisen mielestä, joka näkyy ilmapölyssä.

Näytös oppimisprosessina

Näytöstä tekemään aloittavan ryhmän opiskelijat ovat nähneet jo näytöstä eri näkökulmista; edellisen vuoden näytöksen pukijoina, malleina, katsojina. Tämä tarkoittaa, että edellinen ryhmä jo tavallaan opettaa seuraavaa ja näytöksen parhaat perinteet siirtyvät uudelle sukupolvelle. Edellisen ryhmän virheitä yritetään välttää. Virheitä tehdään silti ja pitääkin saada tehdä. Tekemällä ja itse ajattelemalla oppii.

On paljon asioita, joita opettaja ei voi opettaa. En esimerkiksi koe voivani toimia ”portinvartijana” kertomassa, millä tyyllilajilla näytös tehdään. Tullevan sukupolven täytyy voida itse tuoda esiin ja määritellä oma näkemyksellisyytensä.

Opettajan rooli on seuralla taustalla, antaa rakenteita ja kokemusta tekemiseen sekä selvittää pahimpia ristiriitatilanteita.

Luottaminen toiseen on yksi tärkeä periaate, eikä se tarkoita ainoastaan opettajan luottoa oppilaaseen. Alussa kehitetään yhdessä idea näytöksestä, sen jälkeen jaamme ryhmät, jotka alkavat toteuttaa sitä omilla asiantuntijaryhmissä. Tällöin korostan, että jokaisen ryhmän tekemiseen pitää luottaa. Mieliä saa kertoa kuhunkin osa-alueeseen, mutta jokainen ryhmä lopuksi vastaa annetun tehtävän laadusta, tyylistä ja kokonaisuudesta. Tämä opettaa kompromissien tekemisen taitoon.

Kuvaaja: Leena Aro

Näytösprojekti integroituu ja on suora jatke 3. vuosikurssin malliston suunnittelu- ja valmistusprosessille. Integroitumista tapahtuu myös viestinnän, projektioppimisen ja tietokoneavusteisen suunnittelun kautta. Myös neuleen ja tekstiilin pinnanmuokkausmenetelmät tuovat oman lisänsä kokonaisuuteen. Kolmannen vuoden ”koulumaisuus”, joka antaa hyvin selkeän sisällön ja tavoitteet oppimiselle, on osoittautunut toimivaksi ja motivoivaksi tavaksi opiskella. Tämä antaa hyvän pohjan neljännelle vuodelle, jossa opiskelija etenee huomattavan paljon itsenäisemmin opiskelussaan. Se onnistuu, koska ”koko prosessi” on jo hallussa.

Näytöksen toteuttaminen Helsingin catwalkeilla maksaa. Yksi projektin asiantuntijaryhmä keskittyy markkinointiin sekä sponsorien ja apurahojen hakuun. Näytökseen on melko hyvin mahdollista saada työ- ja tuotesponsoreita, mutta rahaa on hankala saada. Vuodesta 2010 tähän asti meillä on ollut suuri ilo saada huomattava apuraha Emil Aaltosen Muistorahastolta. Se on mahdollistanut näytösten jatkuvan laadun kehittymisen ja antanut opiskelijoille resursseja toimia lähes kuin ammattilaiset jo opiskelun tässä vaiheessa.

Rahaa on tarjolla tässä maailmassa koko ajan vähemmän. Saattaa olla, että tulevaisuudessa saamme ideoida jotain vaihtoehtoisia mallia näytöksille. Se voisi olla esimerkiksi yhteistyö jonkun yrityksen kanssa tai yhteisnäytökset muiden ammattikorkeakoulujen kanssa. Myös näytöksen esittäminen ja markkinointi ainoastaan digitaalisessa mediassa voisi olla vaihtoehto.

” Saattaa olla, että tulevaisuudessa saamme ideoida jotain vaihtoehtoisia mallia näytöksille. Se voisi olla esimerkiksi yhteistyö jonkun yrityksen kanssa tai yhteisnäytökset muiden ammattikorkeakoulujen kanssa.

Aika näyttää – ollaan ajassa mukana.

Kuvaaja: Ville Salminen

Riittamajja Kuusela-Rantanen, pajamestari, näyttelijä-ohjaaja

Teatteriprojekti oppimisen muotona

Sana ”teatteri” avaa luultavasti kaikkien lukijoiden eteen mielikuvan tyhjästä valaistusta tilasta, jossa mies keskustelee kirkkaan valkoisen pääkalon kanssa. Mieleemme nousee myös Hamletin kuolematon lause: ”Ollako vai eikö? Kas siinäpä pulma”.

Teatterin tarkoitus on olla tien näyttävä, kulkea askeleen edellä ja antaa katsojalle elämys. Teatterin tehtävä on myös vaikuttaa asenteisiin ja toimintaan. Tämä kaikki toteutuu ohjaajan- ja näyttelijäntyylin välityksellä. Ohjaaja ja näyttelijä luovat teatterin taiteellisen prosessin tuotoksen, joka välittyy katsojalle. Ja todellisuudessa katsoja on se, joka loppujen lopuksi vastaa Hamletin kysymyksen omien arvojen ja elämäkokemuksensa pohjalta. Teatteriesityksen tehtävänä on haastaa katsoja ja avata erilaisia näkökulmia ja elämänilmiöitä.

” Teatteri-ilmaisun opettamisessa ja itse näyttelijäntyylin tekemisen kautta oppimisesta.

Taiteellisessa prosessissa oppiminen

Teatteri-ilmaisun opettamisessa ja itse näyttelijäntyylin tekemisen kautta oppimisesta. Tynjälä kuvaa oppimisen kokonaismallissaan oppimisprosessia monisyisenä ilmiönä (Tynjälä 1999). Teatteriproduktiossa oppiminen on sitä parhaimmillaan. Mikä sitten erottaa taiteellisen oppimisen muusta oppimisesta? Työstäessään roolia näyttelijä joutuu paneutumaan erilaisiin ongelmiin ja elämän ilmiöihin ja näin oppii taiteellisen prosessin kautta. Inkeri Sava viittaa kolmen tyyppiin ilmiöihin teatteritaiteen oppimisprosessissa. Oppimisessa ajatellaan yleensä jonkin lisääntyvän tai muuttuvan.

- a. Määrällinen muuttuminen: Teatteritaiteessa tiedot eri teatteritekniikoista ja -historiasta kasvavat. Erilaisten virheellisten ja maneeristen ilmaisutapojen ja väärin tietojen väheneminen ja korvaaminen laadukkaammalla toiminnalla ja oikealla tiedolla.

- b. Laadullinen muuttuminen: Taiteellis-esteettisesti korkeatasoisempaa tulkintaa ja tuotosta.
- c. Rakenteellinen muuttuminen: Taiteellisessa, luovassa ajattelussa ja mielikuvan muodostuksessa. Olennaisia olisivatkin ne muutokset, jotka tapahtuvat oppijan ulkomaailmaa ja omaa sisäistä toimintaa koskevilla ajattelumalleilla.

(Sava 1999)

Näyttelijä joutuu roolia työstäessään paneutumaan erilaisiin ongelmiin ja elämän ilmiöihin ja näin oppii taiteellisen prosessin kautta.

Teatteriharrastuksen merkitys

Vertaan usein teatteriproduktiota eli produktiivisen draaman prosessin alkua hiomattomaksi timantiksi. Matka alkaa mustan hiilen hiomisella ja timantti on kirkas ensi-illassa ja kirkastuu aina viimeiseen esityskertaan saakka. Mihin teatteriharrastusprosessi meissä vaikuttaa?

Se vahvistaa draamallisia ja teatteri-ilmaisullisia taitoja esimerkiksi kontakti, läsnäolo, rytmi, muoto, jännite, puhuminen ja äänenkäyttö. Dramaturgiset ja esteettiset taidot kuten sisältö, teksti, tila, valo, ääni ja visuaalisuus kasvavat.

Toiseksi teatteriharrastuksella voi vahvistaa kommunikointi- ja vuorovaikutustaitoja, esimerkiksi sitoutuneisuutta, vastaanottavuutta, aktiivisuutta ja kuuntelemisen taitoa. Lisäksi kehittyvät itsearvioinnin taidot. (Sinivuori 2002)

”Kaikki suuri taide on elämää ja kaikki suuri elämä on taidetta.”
Bertold Brecht

Teatteriproduktio oppimisen muotona mahdollistaa monien eri asioiden ja opintokokonaisuuksien omaksumisen yhdessä oppimisympäristössä. Lisäksi jokainen, joka uskaltaa antaa itselleen luvan heittäytyä teatterileikin ihmeelliseen maailmaan saa itselleen paljon rohkeutta, itsetunnon vahvistamista ja uljaan uuden tavan jakaa ajatuksiaan ja kokemuksiaan.

Loppuun haluan lainata yhden suuresti ihailemani teatteriteoreetikon, Bertold Brecht sanoja: ”Kaikki suuri taide on elämää ja kaikki suuri elämä on taidetta”.

Lähteet

Sava, I. 1993. Taiteellinen oppimisprosessi. Opetushallitus.

Sinivuori, T. 2002. Teatteriharrastuksen merkitys. Tampereen yliopisto.

Tynjälä, P. 1999. Oppiminen tiedon rakentajana.

KAMPUSTEATTERI ESITTÄÄ UUELLEEN

Ihmisen kokoinen elämä

"Minulla on
vielä paljon
tekemistä
ennen lähtöä."

Dramatisointi ja ohjaus:
Riittamaija Kuuseja-Rantanen

Esitykset

To	4.12.	klo 17
Ke	10.12.	klo 17
To	11.12.	klo 15

HAMK Landensivu, Korkeakoulunkatu 3, Ainolan peilisali, 1. krs **VAPAA PÄÄSY!**

KUVA.

Kampusteatterin mainosjuliste 2014.

Matti Sandberg & Jaakko Siltanen

Visuaalinen ilme oppimisprojektina: Hämeenlinnan kaupungin juhluvuodet 2014 – 2017

Hämeenlinna on 375-vuotias elinvoimainen musiikki- ja kulttuurikaupunki. Vuosina 2014 – 2017 Hämeenlinna juhlii eri teemoihin liittyen. Jokaisena vuonna on runsaasti vuoden teemaan liittyviä tapahtumia, näyttelyitä ja esityksiä. Ensimmäinen juhluvuosi 2014 oli 375 vuotta täyttäneen Hämeenlinnan kaupungin juhluvuosi. Tänä vuonna teemana on Sibelius, kun säveltäjämestarin syntymästä tulee kuluneeksi 150 vuotta. Vuoden 2016 juhluvuoden teemaksi valittiin Luonto ja vesi kaupunkilaisten antamista ehdotuksista. Vuonna 2017 juhlietaan satavuotiasta Suomea, teemana on tuoloin lapset ja nuoret.

Juhluvuositunnusten suunnittelusta pidettiin avoin kilpailu, jonka alustana toimi Konseptori-hanke. Hankkeen tarkoituksena on luoda alueellisten toimijoiden yhteistyönä aivan uudenlainen avoimen innovaatioympäristön toimintamalli, joka palvelee yritysten tuotekehitystarpeita ja yritysideoiden kehittäjiä, eri alojen osaajia ja asiantuntijoita sekä alueen elinkeinoelämän ja osaamisen kehittymistä. Kilpailu osui hetkeen jolloin olimme ottaneet jo useita askeleita kohti yhteistä yrittäjyyttä ja avoin innovaatioympäristö Konseptori oli ol-

" Tunnuksen pohjana ja inspiraationa toimii Kanta-Hämeen maakuntakasvi ja pääasiassa vain Hämeenlinnan seudulla esiintyvä harvinainen ja kaunis hämeenkylmänkukka.

lut meille tässä tärkeä väline. Kilpailualustana Konseptori oli erinomainen ja tarjosi hyvän, matalan kynnyksen alustan tehdä muotoilijan työtä.

Lähtökohta

Miettiessämme juhluvuosiputken tunnusta pohdimme Hämeenlinnan seutua kokonaisuutena, sen historiaa ja ympäristöä sekä sen erityisyyttä. Halusimme, että tunnuksien perustan inspiraation lähde ja tarina olisi syvällä Hämeenlinnan juurissa ja syvemmällä kuin Hämeenlinnan fyysinen tunnus Hämeen linna. Maaperästä juhluvuosien tunnus lopulta kasvoikin.

Tunnuksen pohjana ja inspiraationa toimii Kanta-Hämeen maakuntakasvi ja pääasiassa vain Hämeenlinnan seudulla esiintyvä harvinainen ja kaunis hämeenkylmänkukka. Lähdimme tutkimaan hämeenkylmänkukan ulkomuotoa sekä sen ilmentymistä eri vuodenaikoina, sekä sen mahdollisuuk-

sia ja muuntautumista juhluvuosien tunnukseksi. Halusimme että tunnus ei olisi liian helppo eikä itsestäänselvä. Halusimme tarjota katsojalle oivaluksen tunteen niissä rajoissa kuin tunnuksen suunnittelulle asetetut vaatimukset siihen vain antoivat mahdollisuuden.

Tunnuskuvaus

Hämeenlinnan juhluvuosien merkki koostuu neljästä sisäkkäin olevasta ulospäin avautuvasta kehästä, Hämeenlinnan neljästä juhluvuodesta vuosi-na 2014 – 2017. Kehät muodostavat kolmiulotteisen kuvan putkesta ja eteenpäin menevästä liikkeestä, edellisen juhluvuoden loppuessa seuraava juhluvuosi alkaa. Samalla tunnuksen on tarkoitus toimia myös luonnollisena jatkumona Hämeenlinnan kaupungin olemassa olevalle auringonkehrätunnukselle. Jokainen neljästä juhluvuositunnuksesta on saanut värinsä eri vuodenajasta ja näin yhdessä muodostavat kokonaisuuden, jonka teemana on Hämeenlinna ympärivuotisenä toimivana ja elinvoimaisena kaupunkina – Hämeenlinna osiensa summa.

Tunnuksen elementit

Hämeenlinna on maailman Sibelius-pääkaupunki, The World Capital of Sibelius. Kaupunki julistautui Sibelius-pääkaupungiksi 13.1.2014 juhla-valtuuston päätöksellä. Siksi Hämeenlinnan kaupungin juhluvuositunnus muodostuu juhluvuoden merkistä ja logotyypistä, jossa lukee Hämeenlinna, The World Capital of Sibelius. Merkin kehälle on upotettu kutakin juhluvuotta symboloiva elementti.

KUVA.

HAMKista valmistuneet muotoilijat Matti Sandberg ja Jaakko Siltanen, Muotoilutoimisto Siltanen & Sandberg Oy. Kuvaaja: Heikki Kuusela.

2014: Hämeenlinna 375 vuotta

Vuonna 2014 tunnuksena on Hämeenlinna 375 vuotta. Kulttuurihistorialtaan merkittävän ja värikkään sisämaakaupungin vuodenaikana on syksy ja tunnusvärinä on oranssi. Tunnuksena on oikeutetusti tyyliteltynä hämeenlinnalainen ainutlaatuinen kulttuuri- ja rakennushistoriallinen kokonaisuus Hämeen linna.

HÄMEENLINNA
The World Capital of Sibelius

2015: Sibeliuksen syntymästä 150 vuotta

Pohjoisten sävelten mestarin tunnuksen vuodenaika on talvi ja värinä on sininen. Sibeliuksen kansallisromanttinen musiikki oli tärkeässä osassa Suomen kansallisen identiteetin muodostumisessa. Hämeenlinalaista Sibeliusa innoitti luonto, joka on läsnä monessa teoksessa hänen tuotannossaan. Sibeliuksen yhtenä suurimpana teoksena on pidetty viidettä sinfoniaa. Sen finaaliin hän on säveltänyt teemanpätkän, jonka innoittajana on ollut Sibeliuksen yli lentäneet kuusitoista joutsenta.

21. huhtikuuta 1915 Sibelius näki 16 joutsenta ja kirjoitti välittömästi päiväkirjaansa teemanpätkän, joka päättyi viidennen sinfonian finaaliin. “Yksi elämäni suurista kokemuksista! Herrajumala sitä kauneutta”

Teemavuoden tunnukseksi on valikoitunut Suomen kansallisäveltäjää monesti inspiroinut ja innoittanut Suomen kansallislintu laulujoutsen.

HÄMEENLINNA
The World Capital of Sibelius

2016: Luonto ja vesi

Luonto ja vesi tunnuksen vuodenaika on kesä silloin kun luonto on kukkeimmillaan ja runsaimmillaan. Suomen kansallispuun rauduskoivun ku-

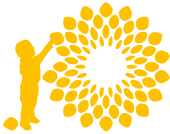
kinta ja lehteentulo on merkittävä tapahtuma Suomen luonnossa. Merkin elementissä on kuvattu rauduskoivun nuori lehti. Tunnuksen värinä on vihreä.

HÄMEENLINNA
The World Capital of Sibelius

2017: Suomi 100 – lapset ja nuoret

Vuodenaika on Kevät ja värinä keltainen. Tunnuksen elementissä on kuvattu lapsi, jonka luovuuden kohteena tunnus saa uuden elämän. Seuraava sukupolvi ottaa viestikapulan vastaan, rakentaen tulevien juhlien tarinoita ja uusia vuosien merkityksiä, kun juhlavuosien putki päättyy.

HÄMEENLINNA
The World Capital of Sibelius

Lopuksi

Paitsi vuodenaajoista, niin tunnusten neljään värimaailmaan on haettu myös tukea Sibeliuksen, synesteettisistä aistimuksista eli kyvystä kuulla eri värit eri sävelinä. Siksi toivommekin että Hämeenlinnan juhlavuosiketjun värit eivät näinä neljänä vuotena vain näkyisi vaan myös tuntuisivat ja kuuluisivat pitkin juhlavuosia tunnelmina ja sävelinä.

Mikään työ ei kehittyisi ilman prosessia. Tunnuksetkaan eivät varmasti olisi sitä mitä ne nyt ovat ilman meitä avustaneita ja tukeansa antaneita henkilöitä. Siksi suuri kiitos kilpailuraadissa olleille ja sen jälkeen mentoreiksi ryhtyneille Muotoilija Markku Pirille, Luota-hankkeen projektipäällikkö Hillevi Kaarlenkaskelle sekä Hämeenlinnan kaupungin viestintäpäällikkö Tiina Vahtokarille, jotka ovat antaneet meille asiantijuutensa ja ammattitaitonsa avuksi. Erityisesti kiitokset Hämeenlinnan kaupungille ennakkoluulottomuudesta ja rohkeudesta antaa näin haastava ja mielenkiintoinen työ kilpailun kohteeksi. Näin nuorina yrittäjinä tuntuu hyvältä toimia osana kaupunkia, jossa annetaan tilaa uusille ja tuoreille ajatuksille ja tekijöille.

KUVA. Hämeen linna -mallinnuskuva: Riku Rantaharju, Samuli Arhippainen

Aija Lundahl, lehtori

Sumeudesta suunnitelmallisuudeksi – Sibelius-projektit oppimisen tapana

Projektioppiminen, projektiosaaminen, projektitoiminta, projektointi, projektinhallinta – houkutteleeko projekti? Onko se itsenäistä, vapaata, haastavaa, vaikeaa, näännyttävää vaiko palkitsevaa? Miten opiskelija innostuu ja mihin innostus riittää? Mistä saa kiinni ja mitä syntyy?

Projektioppimisen teoria kuulostaa helpolta. Oppimisen käsikirjasta voi tarkistaa projektin määritelmän, vaiheet ja työskentelytavat: valmentautuminen, suunnittelu, toteutus ja päättäminen. Joku ohjaa ja muodostuu tiimi: otetaan haltuun sisältö, aika, osaaminen, muutokset, riskit ja rahakin.

Projektien määrä kasvaa kaikkialla, ja suuri osa tapahtumista, tuotteista ja palveluista syntyy projekteissa. Työn todellisuus ei kuitenkaan ole pelkkää projektinhallintaa. Projektit ovat ihmisten tekemää työtä.

Sibeliuksen projektioppimisen teema

Sibeliuksen teemaisissa projekteissa on työskennelty noin 15 projektiaiheen parissa. Mukana on ollut opiskelijoita useilta HAMK:n koulutusaloilta: markkinoinnista, muotoilusta, ohjaustoiminnasta ja tietotekniikasta. Vaihtelevan mittaisten projektien toimeksiantajina ovat olleet Sibeliuksen syntymäkaupunki -säätio ja Luota-hanke.

Sibeliuksen teemaisen projektisalkun sisältönä ovat olleet mm. sisällöntuotanto, koordinointi, markkinointi sosiaalisessa mediassa, tapahtuman ja visuaalisen ilmeen suunnittelu ja mallintaminen. Tuotoksia ovat mm. Sibeliuksen fantasiat ja -tanssiesitykset sekä Väri- ja Vesifantasiat, Nuottiavainpolku-tapahtuma ja Sibeliuksen syntymäpäivä-tapahtumana koordinoituneen, lavastuksineen, taltiointineen. Sibeliuksen teemaan kietoutuu myös Hämeenlinnan kaupunkikeskustan juhla-ilmeen suunnittelu ja visualisointi. Opiskelijaprojektina toteutui myös Sibeliuksen Centerin ilme, Sibeliuksen teemainen lahjatuote sekä Sibeliuksen huivin suunnittelu ja valmistus valmistumisvaiheessa olevien muotoiluopiskelijoiden aloittavan yrityksen toimesta. Myös vuoden 2015 tapahtumien toteutuksia projektoidaan.

" Alkuvaiheen hämmennys, tiimiytyminen, yhteistyökumppanuus sekä projektin tavoitteiden ja sisällön selkiennyttäminen ovat vaativia vaiheita opiskelijoille.

Useimmat projektiaiheet ovat olleet ideoita. Ne ovat toimeksiantajillekin alussa sisällöltään hahmottamattomissa muodossa. Samanaikaisesti on opiskelijoita haettu mukaan. Alkuvaiheen hämmennys, tiimiytyminen, yhteistyökumppanuus sekä projektin tavoitteiden ja sisällön selkiennyttäminen ovat vaativia vaiheita opiskelijoille.

Opiskelijat ovat toimineet oma-aloitteisesti muodostaen monialaisia työpareja tai tiimejä koulutustaustoista tai osaamisesta riippumatta. Olennaista on ollut halu, innostus ja aktiivisuus. Lähtökohtana on ollut avoin ongelma ja vapaa mahdollisuus innovoida toimeksiantajalle hyvä ratkaisu, tuote tai palvelu. Projektiin on lähdetty toiminta edellä. Suunnitelmallisuudeksi se kehittyy vasta itse työssä.

Innovatiivinen ilmasto

Innovatiivinen toimintayhteisö pursuaa projekteja. Mistä aiheet kumpuavat? Sibelius-teemaan koottiin projektisalkku, jota hallinnoi ja koordinoi HAMKin Tapahtumapalvelut. Avoimiin projekteihin ei liittynyt selkeitä opintojaksototeutuksia. Opiskelijalle palkkiona ovat opintopisteet. Projektilla on aina monia tavoitteita. Osa tavoitteista voi muuttua työn aikana. Työn edetessä opiskelijat oppivat uutta ja syntyy ymmärrystä siitä, mitä juuri he voivat saada aikaan. Projekti on opiskelijalle työtä luovien ratkaisujen parissa, yksin ja yhdessä.

Luovuus, avoimuus ja mahdollisuus kokeilla ja kasvattaa osaamista ovat monelle opiskelijalle uusi, kiinnostava oppimisen väline. Projekteissa ja projekteista oppiminen ei ole uusi asia, eivät myöskään itsenäisesti suoritettavat opinnot. Kokemuksena osallistuminen työelämäprojektiin on ainutlaatuinen. Tehdyt virheet, epäonnistumiset ja keskeytyneetkin projektit kerryttävät osaamista. Kantapään kautta haetut kokemukset tuovat itsevarmuutta, kunhan tukea on saatavilla tarvittaessa. Esteet ovat hidasteita mutta myös haasteita ja mahdollisuuksia. Olennaista on avoin suhtautuminen, ideointi- ja päätöksentekokyvyt, ongelmanratkaisu- ja projektinhallintataidot sekä vastuullisuus. Suora kontakti asiakkaan ja opiskelijatiimin välillä on eteenpäin vievää.

Projektityötä leimaa aina epävarmuus, mutta se voi myös parantaa tuloksia. Epävarmuutta pitää sietää. Sitä täytyy oppia myös ennakoimaan.

KUVA.

Sibelius Center -tapetti: Veera Kolehmainen

Avoim oppiminen vaatii ohjausta

Projektit ovat olleet kaikille avoimia. Opiskelijan vastuulla on sen suunnittelu, sovittaminen omaan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaansa, omien tavoitteiden suunnittelu ja tavoitteen vieminen maaliin. Tehtävä ei ole helppo. Opiskelijan on myös “myytävä” opiskeluideansa opettajalleen.

Opiskelijat suorittivat projekteissa useimmiten pakollisia ammattiopintoja, vapaasti valittavia opintoja, mutta myös osan sivuaineopintoja tai työharjoittelun. Opintojen sijoitus opiskelijan opintokokonaisuuteen vaatii keskustelua opinto-ohjaajan ja substanssiopettajan kanssa. Toisaalta myös opettaja saattoi tulla mukaan toteuttamalla projektin osana opintojaksoaan.

Toteutus on opiskelijälähtöistä, jossa menestymiseen vaikuttavat opiskelijan aikaisemmat kokemukset, toimintatavat ja aikaansaamisen asenteet. Toteutuksessa opiskelija tarvitsee monipuolista materiaalia ja asiantuntijaohjausta. Mistä löytyy materiaalipankki ja mistä sopivat ohjausresurssit? Avoimissa projekteissa opiskelijoiden ohjausmahdollisuuksien maasto voi olla epäselvä: keneltä saan apua, mihin asiaan ja miten? Opiskelijat tarvitsevat aikaa ja ohjausapua yllättävissä tilanteissa, pienissä ja suurissa ennakoimattomissa asioissa. Opiskelijan on osattava kysyä.

Opiskelijan ohjaus vaatii panostusta toimeksiantajaltakin. Opiskelija voi päättää osallistumisestaan ja työskennellä ilman aikaa tai paikkaa, mutta toimeksiantajillakin on tulos- ja aikataulutavoitteensa. Ajanhallinta onkin projektinnin haastavin elementti. Aika voi kulua hyvin ja mielekkäästi mutta myös takkuillen. Pystyykö opiskelija päätöksentekoon ja etenemiseen itsenäisesti? Opiskelijan tukeen avoimissa projekteissa voi kuulua monia asiantuntijoita. Ohjaus on luonteeltaan epämuodollista. Oppilaitos organisaationa on tukemisen ja ohjauksen ytimessä. Avoin toiminta, tiedonjakamisen välineet ja tavat sekä muutoksiin sopeutuminen vaativat valmennusta. Vapaaehtoisuuteen perustuvissa projekteissa opiskelija voi myös päättää osallistumisensa arvaamattomasti. Hyvällä ohjauksella voidaan ennakoita tämäkin. Projektioppiminen motivoi, sitouttaa ja lisää vastuullisuutta. Ohjauksen tärkeä tehtävä on kannustaa ja rohkaista.

Yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa

Opiskelijat harvoin kyseenalaistavat osallistumistaan projektiin. He ovat mukana päätöksenteossa sekä tarvittavan tiedon ja tekojen valinnassa. Tekemällä ja kehittämällä oppimisen periaatteiden mukaan tiedolla itsestään ei ole merkitystä vaan se on merkityksellistä ainoastaan aktiivisessa tekemisessä. Opiskelijat kokevat projektin hienouden, hien, vaivan ja onnistumisen elämykset, sivuun ei voi jäädä.

Mitä ajattelevat toimeksiantajat, ovatko tyytyväisiä? Toimeksiantajat odottavat luovuutta ja innovatiivisuutta, mutta ennen kaikkea käytännöllisyyttä. Tuotostavoitteet määritellään hyvinkin tarkasti, sillä innovaatio on innovaatio vasta toteutuessaan.

Projekteissa opitaan koko ajan. Tuotoksena jää vähintään sekä opiskelijalle että toimeksiantajalle käsitys, kannattaako lähteä mukaan toistamiseen. Asiakaslähtöisen projektin toimija edustaa asiakasta. Toimijan rooli on tehtäväkeskeinen, ja sen sisältönä on ideointi, koordinointi, päättäminen.

" Toimeksiantajat odottavat luovuutta ja innovatiivisuutta, mutta ennen kaikkea käytännöllisyyttä. Tuotostavoitteet määritellään hyvinkin tarkasti, sillä innovaatio on innovaatio vasta toteutuessaan.

Avoimen oppimisen periaatteiden mukaan projekteissa käytetään vaihtelevia arviointimenetelmiä. Useimmiten arviointi on palautetta etenemisen aikana yhteistyökumppaneilta ja toimeksiantajilta. Tuloksia arvioidaan suhteessa odotuksiin. Olennaista on puida kokonaisvaltaisesti, miksi tapahtui niin kuin tapahtui. Mitä tapahtui, miksi, minkä seurauksena, mikä oli osuuteni ja miten se liittyi kokonaisuuteen? Mitä saa-

tiin aikaan ja mitä merkitystä sillä on? Olisiko jotain voinut tehdä toisin? Reflektioiva keskustelu synnyttää uusia ajatuksia ja näkökulmia sovellettaviksi seuraavissa tilanteissa.

Toiveet ovat täyttyneet ja realistista on, että voivat jäädä täyttymättäkin. Opiskelijat ovat oppineet tiimityöskentely- ja innovointitaitoja. He ovat verkottuneet ja kehittyneet projektinhallinnassa sekä -osaamisessa. Hyvä palkinto on aikaansaamisen tunne ja kokemus jonkin todellisen saavuttamisesta.

Projektissa on kuunneltava ja luotettava. Yksilön tiedot ja taidot yhdistyvät tiimin tai ryhmän tietoihin ja taitoihin muuttuen toiminnan ja arvioinnin kautta uudeksi toiminnaksi. Parhaimmillaan syntyy yhteistä uutta tietoa, taitoa ja tuotteita. Projekteissa opiskelija on keskiössä päättäessään, mitä ja miten haluaa oppia. Projektit ovat kehittämistehtäviä, joissa yhteistyö ja vuorovaikutus ovat todellisia.

KUVA. Sibeliuskoti piha-alueen mallinnus -kuva: Annika Ahonen

KUVA. Raatihuoneen juhlahuoneen 2015 mallinnus -kuva: Riku Rantaharju, Samuli Arhippainen

Kaarina Hartikainen, opiskelija

Kulttuuripäivä oppimisen muotona

Olen Kaarina Hartikainen ja opiskelen Hämeen ammattikorkeakoulussa ohjaustoiminnan koulutusohjelmassa neljättä vuotta. Opintoihini kuuluu syventävä harjoittelu ja päädyin tekemään sen HAMKin Tapahtumapalveluille ja Työelämän lähipalveluille.

Ajatus Kulttuuripäivän tekemisestä lähti jo viime keväänä, kun opettajani Riittamaija Kuusela-Rantanen pyysi minua mukaan. Minulla ei ollut vielä harjoittelupaikkaa, joten päätin tarttua tilaisuuteen. Kulttuuripäivän ajankohta oli 27.11.2014.

Mitä halusin oppia?

Minua kiinnosti erittäin paljon tapahtuman rakentaminen ja tuottaminen.

Olen ollut niin sanottu ti auttavana kätenä monien tapahtumien rakentamisessa, mutta en ole koskaan ollut varsinaisena tapahtuman rakentajana. Henkilökohtaisena tavoitteenani olikin päästä näkemään, mistä kaikesta tapahtuman rakentaminen koostuu ja oppia, mitä kaikkea sen tekeminen vaatii. Tulevaisuudessa voisin työskennellä tapahtumien tuottamiseen liittyvissä työtehtävissä, joten Kulttuuripäivän järjestäminen oli hyvä keino nähdä, mitä tapahtuman tuottaminen todellisuudessa on.

Jean Sibelius
Elämän Sinfonia
KULTTUURIPÄIVÄ
27.11.2014
KLO 13-17

Kohtauksia Sibeliuksen elämästä ja markkinatunnelmaa

C-rakennuksessa kohtauksia Sibeliuksen elämästä klo 13–17

D-rakennuksessa markkinat klo 13–17: opiskelijoiden tekemiä tuotteita. Varaathan käteistä mukaan!

D-talossa klo 17 alkaen avoin luento: "Fredrikan kasvatit – kädentaitoja ja estetiikkaa" ja "Wetterhoff tänään"

Vapaa pääsy – Tervetuloa!

Korkeakoulukeskus, HAMK Visamäki, C- ja D-rakennukset www.hamk.fi/kartat

HAMK:n Sibelius-juhlavuotta ennakoiva avoin luentoseria. Tilaisuus on maksuton ja luento sisältää kahvitarjoilun. Lisätietoja www.hamk.fi/sibelius

HAMK
HAMEN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

KUVA. Kulttuuripäivän mainos.

Mitä tein?

Vastuullani tapahtumassa oli markkinoiden suunnitteleminen, koordinointi, organisointi ja yhteydenpito myyjiin. Tapahtuman teemana oli Sibeliuksen elämä, joten markkinat pyrittiin rakentamaan 1900-luvun alun hengen mukaisesti. Markkinoita varten lähdin tekemään mainoskirjettä, jolla pyrin saamaan mahdollisimman monet HAMKin opiskelijat ja myös henkilökunnan kiinnostumaan markkinoista ja saada heidät myymään omia tuotteitaan tapahtumassa. Hoidin myös yhteydenpidon myyjiin ja vastailin heidän esittämiin kysymyksiin, sekä välitin kaiken markkinoita koskevan informaation heille. Pääsin myös tekemään pohjapiirroksen myyntipöytien sijainnista tapahtumapaikalle, järjestelyjä tilassa sekä palautekyselyn myyjille. Osallistuin tietysti myös itse Kulttuuripäivään.

Markkinoiden järjestämisen lisäksi olin mukana markkinointiryhmässä suunnittelemassa ja toteuttamassa markkinointia. Tehtävänäni oli markkinoida tapahtumaa opiskelijoille, jotta saataisiin myyjiä paikalle. Olin myös markkinoimassa itse tapahtumaa. Kävin muun muassa kauppakeskus Goodmanissa Tiina Björkskogin kanssa ja torilla Kuukausimarkkinoiden aikaan jakamassa mainosflyereita 1900-luvun alun vaatteisiin pukeutuneena. Vein mainoksia lähialueen taloihin ja keskustaan. Päivittelin myös Facebookiin Emilia Savolan luomaan tapahtumasivuun ”HAMK Kulttuuripäivä” kuulumisia tapahtuman järjestelyistä.

Mitä opin?

Kulttuuripäivä oli hieno kokemus ja se antoi minulle paljon. Opin huomaamaan kuinka paljon tapahtuman tuottaminen vaatii työtä ja mitä kaikkea tulee huomioida tapahtumaa järjestettäessä. Kaikki ei olekaan niin yksinkertaista kuin voisi kuvitella. Tärkein asia, jonka opin oli se, että tekeminen täytyy aloittaa ajoissa ja kaikkeen täytyy varata mahdollisimman paljon aikaa ja myös työtiimin ajan tasalla pitäminen on erittäin tärkeää. Vaikka töitä joutui tekemään paljonkin, nautin tapahtuman järjestämisestä. Parasta tapahtuman järjestämisessä oli kuitenkin ennen kaikkea loistava työtiimi, jonka ansiosta saimme yhdessä luotua hienon tapahtuman.

KUVA. Kulttuuripäivän Fredrika-hahmo (Jenna Kankaanpää).
Kuvaaja: Reima Kallinen

KUVA.

Avoim HAMK -luentosarjan esityksissä saatiin nauttia myös Sibeliuksen musiikista. Sibelius Opiston lahjakkaita nuoria esiintyi jokaisessa tilaisuudessa, kuvassa Ulla Wirtanen. Kuvaaja: Reima Kallinen

KULTTUURIA KAIKILLE AVOINTEN LUENTOJEN AVULLA

Mervi Friman, strategiapäällikkö

Avoim HAMK -luentosarja 2014: tietoa, taitoa ja kauneutta

Hämeen ammattikorkeakoulun strategiassa HAMK 2020 painotetaan näkyvyyttä ja vaikuttavuutta omalla toimialueella. HAMK on monin tavoin lisännyt alueellista läsnäoloaan mm. työelämän lähipalveluiden ja tutkimusyksiköiden toimintaa vahvistamalla. Työelämäkontaktien ohella on pyritty löytämään keinoja, joilla korkeakoulun toiminta, osaaminen ja kampukset tulisivat tutuiksi ja tunnetuiksi alueen asukkaille. Hämeenlinnan Visamäessä, Hämeenlinnan korkeakoulukeskuksessa, tätä tehtävää on toteutettu vuoden 2014 aikana ns. suurelle yleisölle suunnatulla Avoim HAMK -luentosarjalla.

Hämeenlinnan kaupunki on nostanut strategiassaan vahvasti esiin kulttuurin. Siinä todetaan: ”Hämeenlinna on historiastaan elinvoimaa ammentava, kaunis ja kodikas kulttuurikaupunki Suomen sydämessä.” Hämeenlinna on lisäksi profiloitunut aiempaa selkeämmin Sibeliuksen syntymäkaupungiksi, World Capital of Sibelius -brändillä, joten kulttuuri ja Sibelius olivat luonnollinen valinta Avoim HAMK -luentosarjan ytimiksi. Luentosarjalla haluttiin paitsi lähentyä kaupunkilaisia myös solmia uusia suhteita kaupungin kulttuuritoimijoiden kanssa.

Luentosarjan tavoite muotoiltiin syksyllä 2013 seuraavasti:

”Lisää HAMK:n tunnettuutta ja kehittää HAMK-brändiä suuren yleisön keskuudessa. Tuo esille koulutustehtävän lisäksi vahvaa asiantuntijuutta ja kehittämistyötä. *Studia Generalia* -sarja painottuu luovuuteen. Se tuo esille rohkeutta ja uudella tavalla ajattelemista. Ottaa kantaa ja herättelee. Mukana tilaisuuksissa Sibeliuksen musiikkia sekä osassa tilaisuuksia opiskelijoiden pop up -myyntiä. Yleisölle avoimia tilaisuuksia, väki kutsutaan lehti-ilmoituksilla. Tiedot myös HAMK:n tapahtumakalenterissa ja netissä HAMK:n kotisivuilla. Toteuttamispaikka ja aika: Visamäki kampus, ravintola Helmi klo 17 tai 18.”

Avoim HAMK -luennot alkoivat jo vuoden 2013 lopulla, 2.12., kun Sibeliuksen syntymäkaupunki -säätöön johtaja Erkki Korhonen kertoi Jean Sibeliuksen elämästä ja tuotannosta sanoin ja sävelin. Luento oli suomen ja englannin kielillä, sillä se oli samalla osa HAMK:n kansainvälisille opiskelijoille suunnattua opintojaksoa Seeing Finland through Culture. Hämeenlinna

ei todellakaan ole turhaan maailman Sibelius-pääkaupunki; niin merkittävä oli Sibeliuksen Hämeenlinnassa viettämä kahdenkymmenen ensimmäisen ikävuoden jakso. Aulangon ja Vanajaveden maisemat ovat keskeinen osa Sibeliuksen mielenmaisemaa, joka inspiroi häntä läpi vuosikymmenten jatkuneessa sävellystyössä.

Helmikuun luennon aiheena 6.2. oli Sibelius ja puutarhan rikkaus. Luennoitsijana oli puutarhatalouden koulutusohjelman pitkäaikainen opettaja ja Lepaan yksikön johtaja puutarhaneuvos Kaarina Hänninen.

STUDIA GENERALIA

www.hamk.fi

HAMKin Sibelius-juhlavuotta ennakoivan Studia Generalia -luentosarjan luento

SIBELIUS JA PUUTARHAN RIKKAUS

TORSTAINA 6.2.2014 klo 18

Puhujana *puutarhaneuvos Kaarina Hänninen*

Tule nauttimaan Sibeliuksen sävelistä, puutarhan lumosta ja kupista kuumaa talven keskellä.

VAPAA PÄÄSY!

Minne tulen?
HAMK Visamäki-kampus
D-talon ravintola Helmi
(www.hamk.fi/kartat)

HAMK
HÄMEEN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Kuva: muotoilun opiskelijat Meri Kirjavainen ja Eeva Supponen

KUVA. Studia Generalia -lehtimainos.

Sibeliusten perheen pitkäaikaisen kodin, Järvenpään Ainolan, puutarha tuli tutuksi niin hyötykasvien kuin koristekasvienkin osalta. Puutarha oli tärkeä osa Aino Sibeliuksen, kuten muidenkin Tuusulanjärven rannalla asuvien taiteilijoiden puolisoiden, elämää. Tomaatit ja omenat olivat Ainolan puutarhan erityisiä ylpeyden aiheita, jotka menestyivät alan kilpai-

luissakin. Kaarina Hännisen luentoa täydensi pianisti Tuomas Nikkanen, joka esitti mm. Sibeliuksen kukkasarjan teoksista Vanamon, Belliksen ja Campanullan.

Tiistaina 18.2. kokoonnuttiin kirjallisuuden merkeissä. Kirjailija, filosofian maisteri Tarja Lappalainen kertoi aatellisrouva Elisabet Järnefeltin, Aino Sibeliuksen äidin, ja kirjailija Minna Canthin kirjallisista salongeista. Luento perustui Tarja Lappalaisen tuoreeseen teokseen Rakkautta, riitoja ja kirjoittamisen paloa. Salongit kulttuurikeskustelujen areenoina ja erilaisen taiteilijoiden kohtaamispaikkoina olivat 1800–1900-lukujen taitteessa keskeinen osa suomalaisen kulttuurin syntyä niin musiikin, kirjallisuuden kuin kuvataiteidenkin aloilla. Luento toteutettiin yhteistyössä Vanajaveden Opiston kanssa.

Kevätkausi päättyi 29.4. muotoilun koulutusohjelman yliopettajan, taiteen tohtori Pirjo Seddikin luentoon Naisen kuvia, esteettisiä merkityksiä. Pirjo Seddiki on tehnyt väitöstutkimuksen, joka kohdistuu monimuotoiseen kauneuden käsitteeseen ja sen aineistona on Wetterhoffin tekstiilikokoelmien valokuva-aineisto. Muotikuvat viime vuosikymmeniltä herättivät miettimään kauneuden ja rumuuden, turhan ja tarpeellisen aina ajankohtaisia kysymyksiä. Luennon yhteydessä oli muotoilun koulutusohjelman opiskelijoiden pop up -myyntiä.

Syyskausi alkoi kahdella Uniikkia osaamista maailmalle -luennolla. Ensimmäiseksi, 25.9., teemana oli lasimuotoilu. Luennoitsijana oli Hackman/Iittalan lasin tiedotusjohtajana ja design promoterina vuosikymmenet työskennellyt Päivi Jantunen. Päivi Jantusella oli keskeinen rooli lasialan koulutuksen alkaessa 1990-luvulla Wetterhoffilla. Koulutus suunniteltiin ja toteutettiin tiiviissä yhteistyössä alan teollisuuden kanssa ja sen toteutettiin pitkälti Hackmanin tiloissa Nuutajärven lasikylässä. Päivi Jantunen on työskennellyt vuosikymmeniä kiinteässä yhteistyössä Iittalan lasimuotoilijoiden ja työntekijöiden parissa. Hän on kirjoittanut Kaj Franckin elämäntyöstä kansainvälistä mainetta saavuttaneen v. 2011 ilmestyneen teoksen Kaj & Franck. Luento avasi paitsi lasimuotoilua moniammatillisena yhteistyönä myös sen merkitystä Suomen tunnettuudelle maailmalla.

Toisen luennon teemana 9.10. oli jalkinemuotoilu ja sen piti muotoilun koulutusohjelman jalkinealan lehtori Merianne Nebo. Jalkinealan korkeakoulutus HAMKissa on ainutlaatuista Pohjoismaiden ja Baltian alueella. Se on luonteeltaan hyvin kansainvälistä: oppimateriaalit ovat pääosin englanninkielisiä, opiskelijat suorittavat sekä opintojaan että työharjoittelujaan eri puolilla Eurooppaa ja vaihto-opiskelijoita on jatkuvasti HAMKissa opiskelemassa. Merianne Nebo kertoi innostavia esimerkkejä valmistuneiden opiskelijoiden yritystoiminnasta kuin myös sijoittumisesta jalkinealan teollisuuteen niin Suomessa kuin ulkomaillakin.

Marraskuun alussa, 5.11., kokoonnuttiin aiemmasta poikkeavalla konseptilla. Illan otsikkona oli Mikä tekee ammattikorkeakoulusta alueelle tärkeän korkeakoulun. Aiheesta keskusteltiin paneelissa, jonka osallistujia olivat Hämeen ammatillisen korkeakoulutuksen kuntayhtymän luottamushenkilöt Tarja Filatov, Kai Heimonen sekä rehtori Pertti Puusaari. Puheenjohtajana toimi talousjohtaja Mirja Pöhö. Keskustelussa käsiteltiin korkeakoulun tehtäviä niin kansainväliseltä, kansalliselta kuin paikalliseltakin tasolta. Ammatillisesti suuntautuneella korkeakoululla nähtiin olevan selkeä paikka ja tarve korkeakoulutuksen kentällä ja se on erityisen tärkeä alueen pk-yritysten näkökulmasta. HAMKia on edelleen tehtävä tunnetuksi omalla toimialueella, oli panelistien yhteinen näkemys.

KUVA. Paneelikeskustelijat Tarja Filatov, Kai Heimonen ja Pertti Puusaari, puheenjohtajana Mirja Pöhö. Kuvaaja: Joonas Pylvinen

Myöhemmin marraskuussa, 27.11., vietettiin HAMKin kulttuuripäivää, josta tässä julkaisussa kertoo Kaarina Hartikainen. Päivän päätteeksi kuultiin Wetterhoffista sekä historian että nykypäivän näkökulmista otsikolla Fredrikan kasvatit – kädentaitoja ja estetiikkaa. Tutkija Inka-Maria Laitila kertoi meneillään olevan tutkimuksensa valossa Fredrika Wetterhoffin (1844 – 1905) elämäntyöstä. Merkittävin Fredrika Wetterhoffin saavutuksista oli naisille suunnatun työkoulun perustaminen v. 1885. Tästä alkoi HAMKin muotoilun koulutusohjelman historia. Koulutus jatkuu toisella asteella Ammattiopisto Tavastiassa. Wetterhoff on tänä päivänä myös Wetterhoffin talossa jatkuvaa moninaista toimintaa, josta kertoi toiminnanjohtaja Hannele Yrjö-Koskinen. Talossa toimii toistakymmentä luovi-alojen yrittäjää, joista monella taustalla opinnot muotoilun koulutusohjelmassa. Lisäksi Wetterhoffin talossa kohtaavat Fredrika ja Jean Sibeliuksen elokuussa 2014 avatun Sibelius Centerin muodossa. Fredrika Wetterhoff toimi 1870 – 80-luvuilla Jean Sibeliuksen opettajana Hämeenlinnan lyseossa, joten kohtaamiselle on pitkä historia takanaan.

Luentosarjan myötä syveni HAMKin ja Sibelius Opiston välinen yhteistyö. Laulun lehtori Päivi Hirvikosken myötävaikutuksella löytyi nuori, lahjakas Sibeliuksen musiikin soittaja jokaiseen tilaisuuteen. Näin saatiin sanojen ja kuvien rinnalle hetki pysähtyä ja nauttia sävelistä. Yhteistyö on poikunut myös useita muita mahdollisuuksia kuunnella lahjakkaita nuoria soittajia HAMKin tilaisuuksissa. Luennoille on osallistunut 20 – 80 henkilöä ja ne ovat tuoneet kampukselle runsaasti uusia ihmisiä, joille olemme voineet tehdä tutuksi luennon teeman ohella kampusympäristöä.

Kokemukset ovat siis puolin ja toisin olleet myönteisiä ja Avoim HAMK -luentosarja jatkuu vuonna 2015. Tällöin luentoteemoissa lähdetään aiempaa monipuolisemmin esittelemään HAMKin osaamista eri aloilla tekniikasta terveydenhoitoon ja rahataloudesta luonnontalouteen. Sibeliuksen juhluvuonna on musiikki edelleen tärkeä osa luentotilaisuuksia.

" Avoim HAMK -luentosarja jatkuu vuonna 2015. Tällöin luentoteemoissa lähdetään aiempaa monipuolisemmin esittelemään HAMKin osaamista eri aloilla tekniikasta terveydenhoitoon ja rahataloudesta luonnontalouteen.

KUVA. Fredrika Wetterhoff -säätien kuvakokoelma.

Pirjo Seddiki, yliopettaja

Naisen kuvia – esteettisiä merkityksiä

Mielenpohjan kuohkeus

Merkittävä kasvatustieteilijä ja ajattelija Juho Hollo totesi osuvasti teoksessaan *Mielikuvitus ja sen kasvattaminen I – II*, (Hollo 1932) että mielikuvitus ja ajattelu edellyttävät mielenpohjan kuohkeutta. Aikansa runollisella kielellä hän ilmaisee nykyaikalle tärkeän ajatuksen jähmettyneiden käsitteiden ja ajattelurakenteiden sekoittamisesta, vatkaamisesta kuohkeiksi. Hänelle tottumus kalventaa havainnon ja seurauksena on kaavamaisista ajattelua, ei uutta luovaa. Kuohkeudesta seuraa puolestaan monipuolisempi ja syvällisempi suhtautuminen elämän ilmiöihin, nykyisin määrittellisimpe saman "out of box -ajatteluksi".

Kuohkea ajattelu tai dekonstruktio oli johtoajatus omassa väitöstyössäni Aalto yliopistolle nimeltä ”Naisen kuvia sievän ja koristeellisen merkityksiä”. Purin tekstissä sievän ja koristeellisen merkityksiä valokuvamateriaalin avulla, joka oli peräisin Wetterhoffin oppilaitoksen arkistoista ja täydensin sitä haastatteluaineistolla, lisäksi tutkin koulussa säilyneiden oppikirjojen tekstejä. Pääsin käsiksi hyvän maun käsitteeseen tutkimalla sen takana ja sisällä vaikuttavia valtasuhteita ja valtarakenteita. Mitä kuvamateriaalissa on saatettu näkyviin? Käsitteet ja käsitteet eivät ole viattomia ja sattumanvaraisia vaan osa suurempia tai syvempiä rakenteita yhteiskunnassa ja kanssakäymisessä. Kun käsitteet visuaalinen ja kulttuuri liitetään yhteen, on tarkastelun kohteena visuaalisten asioiden sosiaalinen elämä, kuten Mieke Bal (Bal 2003, 8) osuvasti kiteyttää. Vaikkapa vaatteita voidaan tarkastella useista erilaisista kulmista kuten esteettisestä, poliittisesta, eroottisesta tai kaupallisesta ja käsitteellinen verkosto on erilainen katsomiskulmasta riippuen.

Omassa työssäni kuvallisten aineiden ja visuaalisen viestinnän yliopettajana HAMKissa olen joutunut pohtimaan esteettisiin arvostuksiin liittyviä ilmiöitä päivittäin. Yleissivistävän koulun puolella kuvataideopetuksella on ollut ristiriitainen suhde makukasvatukseen. Hyvä maku on toisinaan liitetty elitistiseen, yläluokkaiseen kasvatukseen ja tuomittu poliittisesti epäkorrektina. Toisaalta se on kytketty luonnosta vaikutteensa hakevaan designsankareiden koulutukseen, jossa yksinkertaisuus, rehellisyys ja raikkaus (kuten Kaj Franck opetuksessaan ilmaisi) on hyvän maun edellytys.

Sievän ja koristelun tuomitseminen on yhteistä molemmissa yhteyksissä sekä muotoilijoiden tai kotiteollisuusopettajien ammatillisessa koulutuksessa Wetterhoffilla että peruskoulussa.

Tutkiessani hyvän maun käsitettä olen väistämättä joutunut pohtimaan rehellisyyden ja valehtelun sekä luonnollisen ja keinotekoisin diskursseja. Nämä puolestaan sitoutuvat sukupuolittuneisiin merkityksiin, ne sivuavat joko naisellisia kaunistautumisen, naamioitumisen ja luonnottoman muotoja tai vastaavasti naisellisen kieltäviä rehellisyyden, aitouden ja luonnollisen vaatimuksia. Käytän tässä yhteydessä naisellisuuden ja naisellisen käsitteitä kulttuurisena alueena, joka on subjektin oma valinta. Se on alue, joka ei ole aina sitoutunut sukupuoleen, naiselliseen voivat osallistua halutessaan myös miehet.

Wetterhoffin perintö

Fredrika Wetterhoffin aikana naiset kamppailivat itselleen vakavasti otettavan aseman yhteiskunnan täysivaltaisina jäseninä. Heidän tuli irtautua nuken ja kukkasen roolista aktiivisiksi toimijoiksi. Fredrikan ystäväpiiriin kuului merkittäviä naisasialiikkeen vaikuttajia kuten Lucina Hagman, Minna Canth, Ellen Key ja Fredrikan sisar Rosina.

Lucina Hagman ihaili työläisnaisten oikeutta pukeutua väliin mekkoihin ja ahdistui keskiluokkaisten naisten pakosta pukea ylleen kiristävät vaatteet, jotka tekivät heistä sananmukaisesti heikomman sukupuolen. Nainen muokattuna kureliivillä ja koristeltuna röyhelöin, puettuna epäterveellisen ohuisiin kankaisiin oli sievä kukkanen, tarkoitettu ainoastaan koristeeseen asemaan, ei aktiiviseen toimintaan. Yksinkertaisuus ja tarkoituksenmukaisuus olivat keskeisiä tavoitteita myös Fredrika Wetterhoffin perustamassa oppilaitoksessa. Turhamaisuuden, pitsien ja makrameetöiden katsottiin johtavan turmelukseen ja ohjaavan tyttöjä huonoille teille.

Yksinkertaisuuden pyrkimystä kuvaa mainiosti 1800-luvun lopulla Suomessa asuneen ranskalaisen herrasmiehen kommentti suomalaisnaisista: ”Eivätkä teidän viisaat ja toimeliaat naisenne juuri milloinkaan mene naimisiin. He kohtelevat miehiä kuin tovereita, eivätkä merkiksikään välitä mielistellä ja ajatella ulkomuotoaan. Tukkinsa he vetävät niin kireelle kuin suinkin ja välttelevät kaikkia naisellisia koristeita kuin ruttoa.” (Olila 1998, 63)

1900-luvun alussa wieniläinen arkkitehti Adolf Loos kirjoitti ankarasti koristeellisuudesta esitelmässään ”Ornamentti ja rikos” vuodelta 1908. Hän rinnasti jo aiemmissa teksteissään lapset, primitiiviset kansat ja naiset samaan alemman kehityksen kategoriaan juuri koristeellisina. Yksinkertaisuus edustaa älyä. Loos suhtautui naisten muotiin erityisen vihamielisesti, miehet ovat onneksi päässeet korkeammalle sivistyksen asteelle yksinkertaisessa pukeutumisessaan. Adolf Loos toteaa, kuinka miesten pukeutuminen aiemmin oli yhtä koristeellista ja värikästä kuin naisten nykyään

(1800-luvun lopulla) ja helpottuneena huomauttaa miesten kivunneen kehityksessä eteenpäin. Heidän pukeutumisensa on päässyt ornamenteista. Naisten, jotka ovat jääneet alemmalle kehitysasteelle röyhelöidensä ja korujensa kanssa olisi pyrittävä myös edistykseen ja kieltämään rikolliseksi luonnehdittavat ornamentit. (Loos 1982, 102)

Itsenäinen nainen ja siveellisyys olivat vaikea yhdistelmä. Koska naisen paikka oli kodin piirissä, naimattomien ja työssä käyvien naisten oli erotuttava löyhämoraalisista naisista kuten koketeista. Koketit olivat aikansa julkkiksia, laulajattaria, revyytähtiä, näyttelijöitä ja seurattuja tyyli-ikoneita. Heidän kuviaan keräiltiin ja heitä myös ihailtiin. He viettivät itsellistä elämää julkisuuden valokeilassa. Suomalaisista koketeista kuuluisin oli oopperalaulaja Aino Ackte, jolle myös Jean Sibelius sävelsi.

KUVA.

Fredrika Wetterhoff -säätien kuvakokoelma.

Yksinkertaisuus ja nöyrä, ahkera työ olivat Wettrhoffin oppilaitoksen joh-toajatuksia pitkään. Vielä vuonna 1934 Hämeenlinnassa järjestetyn Pohjo-lan kotiteollisuuskäräjien näyttelyn yhteydessä oppilaitoksesta kirjoitettiin Helsingin Sanomissa: ”Näyttelyssä huomaa, että opistolla pannaan pääpai-no tarkkuudelle, siisteydelle ja kestävyydelle. Pyritään yksinkertaiseen, lu-jaan, siistiin ja asialliseen työhön.”

1930-luvulla painotettiin isänmaallista eetosta. Koristeellisuus koettiin vie-raina vaikutteina, mikä korostuu oppikirjojen teksteissä. Koulutuksensa kautta kotiteollisuusopettajat omaksuivat talonpoikaisen suomalaisuuden ihanteen ja kansanperinteen aatteellisen palon.

Vielä vuonna 1979 ompeluosaston opiskelijat ohjeistavat Hämeen sanomis-sa urheiluvaatteista: ”Varmaa on, ettei muodikkaiden yksityiskohtien ja pintamuodin hupsutusten kannata antaa hämätä ulkoiluasua valitessa. Tar-koituksenmukaisuus ja käyttömukavuus ovat tärkeimpiä ominaisuuksia.”

Olavi Paavolainen enteilee 1929 kirjoitetuissa teksteissään (2002, 238) jo modernin ajan naisen kuvan muutosta. Hänelle moderni nainen sisältää vastakohtia, jolloin kiharoitettu, maalattu ja puuteroitu naisen pää kätkee sisäänsä itsenäi-siä ajatuksia, käytännöllisyyttä ja toimintatar-moa. Samaan aikaan huolella räätälöidyn yksin-kertaisen puvun alla kihisevät turmeltuneet in-tohimot ja hienostunut paheellisuus. Tulevaisuu-den rappiotilan syyllisenä on ”poikamiestyttö”, ”La Garçonne”, joka on moraaliltaan laskeutunut irstailevien miesten tasolle. (mt. 458 – 459.)

Naisen kuva on ollut jatkuvaa tasapainoilua liian naisellisen ja liian miehekkään välillä. Nainen ei saanut olla liian maskuliininen, nainen hou-supuvussa oli kauhistus vielä 1970-luvulle saak-ka. Housupuku sallittiin alun perin urheiluyhte-yksissä, ensimmäisenä hyväksyttiin hiihtohou-sut lähinnä terveydellisistä syistä 1960-luvulla.

Yksinkertaisuuden murtuminen

1960-luvulta lähtien New Yorkin alakulttuureis-ta (enimmäkseen seksuaalivähemmistöjen pii-ristä) levinnyt camp juhlii liioittelulla, karne-vaalilla, tyyliteltyllä erotiikalla, naamioinnil-la sekä värikylläisellä kitschillä ja mimikrialla.

Kuvaaja: Jussi Koverola

Samaan aikaan auktoriteetteja koeteltiin nuorisokulttuurin piirissä muutoinkin sekä poliittisesti että esteettisesti.

Filosofi, naistutkimuksen ja sukupuolentutkimuksen merkittävä auktoriteetti Judith Butler puhuu sukupuolen rakentamisesta, merkityksillä leikkimisestä, sukupuolen ”esittämisestä” kulttuuristen koodien mukaisesti (Butler 2006, 25).

Lopulta 2000-luvulla on palattu käyttämään samoja visuaalisia elementtejä, joita vastaan Fredrika ja muut naisasianaiset yli sata vuotta aiemmin taistelivat. Korsetit ja röyhelöt, tiukat jakkupuvut ja korkokengät ovat pelailtyä ja ironiaa camp- ja retrohengessä.

Valaisevana esimerkkinä on Sofi Oksanen, jonka hovipuvustaja Aurora Raiskinen on valmistunut HAMKista. Oksasen julkisuuskuva on tasapainoista uskottavuuden, intellektuellin kuvan sekä seksikyyden ja liioittelun naisellisuuden kuvastolla. Hän toteaa: ”Pukeudun juuri niin kuin itse haluan, siinä se yksinkertaisesti. Halusin jo lastentarhassa käyttää violetta sotilasvaatteita.”

Muita naisellista kuvastoa tietoisesti ja kärjistetysti käyttäviä ääri-ilmiöitä on burleski. Burleskitaitelija LoLou D’vil tiivistää: ”Voit olla vanha, nuori, pitkä, pätkä, paksu tai laiha. Tärkeintä on asenne ja se, kuinka kannat itseäsi. Burleskissa juhlitaan naiseutta, haastetaan nykypäivän kauneusnormeja ja ihannoidaan erilaisia naisvartaloita.” (Kujala 2009.) Burleskikuvat tuovat mieleen kokeitit vuosisadan vaihteesta 1900-luvun alusta.

Marjo Kamilan tutkimus opettajien pukeutumisesta on kiinnostava nykykatsaus arkisen pukeutumisen merkityksiin. Myös Kamila on valmistunut Wetterhoffilta 1995. Kamilan mukaan kouluissa käydään symbolista valtataistelua, minkä näköiset ja miten pukeutuneet opettajat saavat näkyä. Marimekon tasaraita-paita ja farkut ovat erityisesti peruskoulun opettajien epävirallinen univormu. Asu ei ole liian hieno eikä halpa vaan keski- luokkainen ja turvallinen.

Yhteiskunnassamme maailman vaikutusvaltaisimmat naisetkaan eivät pääse pakoon ulkonäköön liittyviä arvioita. Hillary Clintonin tai Angela Merkelin asuvalinnat ovat median hampaissa ja heidän jakuista tai houppuvuista leviävää kuvamateriaalia kierrätetään sosiaalisessa mediassa.

Kaikkiaan naisten kuvissa näkyvät vapauden kaksi muotoa. Negatiivinen vapaus, tarkoittaa vapautumista jostakin kuten kukan, nukan tai uhrautuvan äidin roolista. Toinen muoto on positiivinen vapaus, vapaus valita, kuten 2000-luvun kuvien naisten vapaus valita itse kukan tai nukan roolinsa.

Työkoulun

Päästö-todistus

"Kutoja-osaston oppilaalle

"Hanna Heikkilälle

"Käytös - - -	hyvä	10.
"Mukisuus - - -	hyvä	9.
"Tarkkuus - - -	tyydyttävä	8.
"Käytännöllinen kutojalaitte		7.

Hämeenlinnassa 30/1 1894.

Carl Neus
opettaja

Fred. Wetterhoff
johtaja

Lähteet

Bal, Mieke. 2003. Visual essentialism and the object of visual culture. *Journal of Visual Culture* 2003 vol 2(1) 5–32 London: SAGE Publications.

Butler, Judith. 2006. *Hankala sukupuoli: Feminismi ja identiteetin kumous*. Helsinki: Gaudeamus.

Hollo, Juho. 1932. *Mielikuviutus ja sen kasvattaminen I–II*. Toinen painos. Porvoo: WSOY

Kamila, Marjo. 2012. *Katsojana ja katsottuna. Opettajan kontrolloitu ulkoasu*. Jyväskylän yliopisto.

Loos, Adolf. 1982. *Spoken into the Void, Collected Essays 1897–1900*. Cambridge and London: The MIT Press.

Ollila Anne. 1998. *Jalo velvollisuus, virkanaisena 1800-luvun lopun Suomessa*. Suomen kirjallisuuden seura. Helsinki.

Paavolainen, Olavi. 2002. *Nykyaikaa etsimässä. Esseitä ja pakinoita*. Helsinki: Ota-va.

Painamattomat lähteet:

Kujala; Elina. 2009. *Burleski ylistää naiseutta*.

<http://ellit.fi/muoti-ja-kauneus/muoti/burleski-ylistaa-naiseutta> (Luettu 10.10.2014)

KUVA 6.

Nuoren suunnittelijan intohimo. Sanna Niskasen Cobblersin tuotemerkillä suunnitellaan ja valmistetaan asusteita, kenkiä ja vaatteita. Sannan tavoitteena on pukea sekä miehet että naiset päästä varpaisiin. Kuvaaja: Veera Kolehmainen

Merianne Nebo, jalkinealan lehtori

Jalkinemuotoilu – Uniikkia osaamista maailmalle

Johdanto

Jalkineiden avulla jokainen niiden käyttäjä voi tuoda oman persoonansa esille. Jalkinemuotoilija suodattaa monenlaisesta mahdollisuuksien maailmasta kohderyhmille esteettisesti miellyttäviä ja toimivia jalkineita. Tässä artikkelissa haluan kertoa teille näistä jalkineiden muotoilijoista, suunnittelijoiksikin heitä kutsutaan. Artikkelini etenee tarinallisena kerrontana ja nostan kaksi teemaa luettavaksi ja pureskeltavaksi. Pala itse, niin sytytät muut ympärilläsi -teema kertoo jalkinesuunnittelijoista. Koulu on ihan mieletön paikka -teemalla kerron HAMKin jalkinemuotoilijakoulutuksesta innokkaana suunnan näyttäjänä.

Saadakseni tarinat kokoon, tarvitsen itse tarinan sankareita eli jalkinesuunnittelijoita. Annankin raikuvat aplodit Akille, Julialle, Terhille, Jannelle, Veeralle ja Sannalle sekä Katariinalle ja Sannille. Heidän jalkinemuotoilunsa vie eteenpäin kertomusta ainutlaatuisesta jalkinealan osaamisesta.

”Jos haluat toisen syttyvän, sinun pitää ensin itse palaa”

Seuraavat viisi huikkea jalkinealan ammattilaista ovat lähteneet työskentelemään erittäin kilpailtuun muotialan maailmaan, missä suunnittelijoita ja tuotemerkkejä syntyy ja kuolee tiuhaan tahtiin. Miksi valitsin juuri heidät esimerkeiksi? Suomessa on paljon mielenkiintoisia tuotemerkkejä jotka voisin sijoittaa samaan valioryhmään kuin esittelemäni suunnittelijat. Mielestäni esimerkisuunnittelijat ovat kiinnostavia ilmiöitä design-yrittäjyyden maailmassa ja uskon heidän olevan tiennäyttäjiä jalkinemuotoilun alalla tulevaisuudessakin. He ovat intohimoisia, he palavat ja he sytyttävät. He ovat design-yrittäjän arjessa löytäneet monenlaisia polkuja toteuttaa omaa missiotaan muotoilualalla (Modin-lehti 5/2014). Ja sekin, että he ovat persoonina ainutlaatuisia ja positiivisesti avoimia, mikä onkin yksi merkittävä taito alalle sijoittumiseen. Koen heidän kanssaan ”hengen heimolaisuutta”. Koen itsekin olevani jalkinealalla suunnittelijana, tutkijana ja opettajana palavasti mukana ja tiedän mitä on olla rakastunut kenkiin ja nahan tuoksuun. Niin, kaikki esimerkisuunnittelijat käyttävät jalkine-materiaalina nahkaa.

Pysyäkseen muotialalla, on itse löydettävä se ainutlaatuinen keino pysyä vauhdissa mukana siitä nauttien (Nebo 2014). Tässä tarvitaan vahvaa ammatillista identiteettiä, rohkeutta, sinnikkyyttä ja taistelumieltä luovuuden pyörteissä (Modin-lehti 5/2014). Ilman omaa sisäistä paloa jalkinemuotoiluun ei kasveta ja siellä ei selviä. Jotta maailma ympärillä löytää sinut, sinun on ensinnä löydettävä osa maailmasta itse. Suomalainen jalkinemuotoilu tunnetaan parhaiten design-tuotteena kuin massatuotteena. Tästä esimerkkeinä seuraavat tuotemerkit.

AKI CHOKLAT FOR LAHTISET

Suomalaismarokkolainen muotialalla toimiva suunnittelija, Aki Choklat, on omalla tarinallaan ainulaatuinen suomalainen muotoilualan asiantuntija ja innovaattori (www.akichoklat.com). Hänen polkunsu Jyväskylästä, Sveitsin kautta New Yorkin Wall Streetille ja sieltä Lontooseen ja Firenzeen, on vertaansa vailla. Akin palava intohimo kehittää huopamateriaalista huippumuotia sai hänet yhteistyöhön Lahtiset huopatossutehtaan kanssa (www.lahtiset.fi). Huopakengissä yhdistyy korkealaatuinen huopamateriaali, luotettava suomalainen huopatossujen valmistustekniikka ja uusi huopatossun muotokieli (Kuva 1). ”Näillä huopakengillä voi huoletta kävellä Lontoon kosteilla kaduilla”, kertoo Aki. Huopakenkiä myydään Suomen lisäksi Keski-Eurooppaan, Pohjois-Amerikkaan ja Japaniin.

KUVA 1.

Design tuote Lontoon sumuun. Aki Choklat on suunnitellut suomalaisen perinnekenkän, huopatossun, ainutlaatuisella tavalla kansainväliseen tietoisuuteen yhdistämällä muodin huopatosstekniikkaan. Huopakengät valmistaa Lahtiset huopatossuyritys Jämsässä Aki Choklat by Lahtiset tuotemerkillä. Kuvaaja: Reima Kallinen

JULIA LUNDSTEN/NOKIAN JALKINEET

Suomalainen Lontooseen päätenyt ja siellä jalkinesuunnittelijan koulutuksen suorittanut Julia Lundsten on arkkitehtuurisen jalkinemuotoilun edelläkävijä (www.finskn.com). Hänen oma tuotemerkinsä on FINNSK. Julia on voittanut useita palkintoja muun muassa Manolo Blahnikin suunnittelukilpailuja. Julia on vuosien aikana vahvistanut asemaansa kansainvälisenä muotoilijana. Hänen suunnittelutaitoaan on Marimekon ja Nokian jalkineet-tuotteissa. Julian futurista suunnittelua voidaan nähdä kumisaappaissa (Kuva 2). Nokian jalkineet -kumisaappaat ovat kuin kenkiä mutta toiminnallisesti ne ovat suunniteltu sadesäälle (www.nokianbyjulialundsten.com). Malliston kantava voimana on muotoilun lisäksi korkealaatuinen kumimateriaali. Mallistossa on yhdistetty suunnittelijan muotoiluosaami-

nen ja suomalaisen laatukengän valmistus. Tuotteita myydään Suomen ulkopuolelle muun muassa Keski-Eurooppaan.

KUVA 2. Kumisaappaita fashionisteille. NokianbyJuliaLundsten tuotemerkillä valmistetaan rohkeasti perinteisiä muotoja rikkovia korkealaatuisia kumisaappaita. Julia Lundsten on kansainvälisesti tunnustusta saanut ja arkkitehtuurisesta FINSK-jalkinemuotoilusta tunnettu jalkinesuunnittelija. Kuvaaja: Reima Kallinen

TERHI PÖLKKI

Suomalainen Lontoossa useita vuosia työskennellyt jalkinesuunnittelija Terhi Pölkki, myös vuoden 2008 kenkäsuunnittelija ja vuoden 2014 asuste-suunnittelijatunnustuksen saanut, on innostanut muotialaa omalla naisten jalkine- ja laukkumallistoillaan (www.terhipolkki.com). Terhin ainutlaatuisuutta on oma design-yritys joka myy Suomen ulkopuolelle Keski-Eurooppaan, Englantiin, Yhdysvaltoihin, Japaniin ja Taiwaniin. Terhi on erikoistunut vastuulliseen suunnitteluun ja tuotantoon ja hänen jalkineidensa materiaalit ovatkin ekologisesti tuotettuja. Tunnetuin Terhin tuotteista on suomalaisesta koivusta valmistetut puupohjaiset sandaalit, missä päällisnahka on ympäristöystävällisesti prosessoitua nahkaa (Kuva 3). Terhin osaaminen keskittyy materiaalien ja muotokielen yhteiskäyttöön ja nuorekkaan tuotteen ulkomuodon luovaan suunnitteluun. Jalkineiden valmistus on lähituotantoa ja laadukasta.

KUVA 3. Suomalaisen puun matka maailmalle. Terhi Pölkin mallistossa huo-kuu vastuullinen suunnittelu ja ekologiset raaka-aineet. Sandaaleissaan Terhi liputtaa suomalaisen käsityön nimeen. Sandaalit valmistetaan Erja Rätyn käsityömaisessa puupajassa. Kuvaaja: Reima Kallinen

RARA

RARA tuotemerkki on jalkinemuotoilija, artesaani Veera Tuomisen, vastuullista suunnittelua ja tuotantoa kannattava jalkine ja asustemerkki (www.rara.fi). Veera on valitsemistani suunnittelijoista nuorin muotialalla aloittanut jalkinealan design-yrittäjä. Hänen osaamisensa tukeutuu tarkkaan harkittuun, käsityömaisesti valmistettuun tuotteeseen, missä ei käytetä koneita ja liimoja (Kuva 4). Veeran tuotteisiin liittyy kosketus historiallista valmistustapaa, työpajana historiallinen maalaissauna. Veera pohjaa tuotemerkkinsä korkealaatuiseen valmistukseen ja materiaaleihin.

Veera on uniikki esimerkki siitä, miten opiskelija kiinnostuu opiskelun aikana käsityömaiseen jalkineen valmistukseen. Hän opiskeli kisälli-mestari menetelmällä englantilaisten ja italialaisten artesaanien mentoroimina haluamaansa jalkinetekniikkaa ja sovelsi niistä oman toimivan tekniikan.

KUVA 4. Kengissä mukana suunnittelijan persoona. Suunnittelija Veera Tuominen valmistaa RARA tuotemerkkinsä jalkineet käsin koneita ja liimoja käyttämättä. Jokaisessa kengän tikkauksessa on osa Veeraa itseään ja työpajana käytetyn savusaunan henkeä. Kuvaaja: Reima Kallinen

SAINT VACANT

Helsinkiläinen jalkinemuotoilija Janne Lax perusti Saint Vacant tuotemerkkinsä usean vuoden ammatillisen jalkineen valmistukseen opiskelun jälkeen (www.sainvacant.com). Englannissa käyty erikoiskenkäteknikan oppiminen ja mittatilausjalkinepalveluun harjaantuminen on tukenut tuotemerkin kehittymistä yhdeksi miesten design-jalkinemerkeistä missä ainutlaatuisuus on lestien muodoissa ja laatukengän valmistuksessa (Kuva 5). Janne muokkaa jalkaan ihanteellisesti istuvat lestit itse. Lestien muokkaus esteettisesti ja toiminnallisesti sopivaksi on jalkinealan harvinaislaatuista erikoisosaamista. Saint Vacant jalkineita ja laukkuja Suomen lisäksi myydään Keski-Eurooppaan ja Pohjois-Amerikkaan.

KUVA 5. Lestin ja suunnittelijan yhteistyö. Janne Lax on mestari itse muotoilemaan miesten jalkineiden lestien muodot käyttäjän jalkaan mukavasti istuvina. Jannen tuotemerkki Saint Vacant luo miehille uudenlaista rentoa mutta sofistikoitunutta tyyliä. Kuvaaja: Reima Kallinen

Edellä esitellyt suomalaiset design-tuotteet ja niiden suunnittelijat ovat kaikki perusajatukseltaan samankaltaisia. Kuviossa 1. pyrin esittämään suunnittelijoiden ja tuotemerkkien samankaltaisuutta uniikin osaamisen näkökulmasta. Heillä on jokaisella tuotteissaan jokin ainutlaatuinen pikantti mauste. Yksi näistä mausteista on suomalainen tarina. Kaikki suunnittelijat kertovat omilla www-sivuillaan, tai yhteistyöyrityksen www-sivuilla, suomalaisuudesta. Suomalaisuutta markkinoidaan tuotteiden raaka-aineiden ja valmistuksen laadun kautta. Valmistuksessa korostetaan lähi-

tuotantoa ja valmistuksen toiminnan hallintaa. Tuotteiden esteettisyydestä korostetaan muotojen yksinkertaisuutta. Suunnittelijat nousevat esille kaupallisen tuotteen design-suunnittelijoina. Lisäksi tuotemerkkejä markkinoidaan ja myydään kansainvälisille markkinoille.

”Tää koulu on ihan mieletön paikka. Mä ainakin otan näistä mahdollisuuksista kaiken irti.”

Suomalainen jalkinealan koulutus on kolmen oppilaitoksen rohkeudella toimivaa jalkineen valmistukseen ja suunnitteluun harjaannuttavaa tutkintokoulutusta. Jalkinealan suutari ja muotoilija/artenomi koulutuksesta vastaavat SataEdu (www.sataedu.fi), AOTavastia (www.kktavastia.fi) ja Hamk (www.hamk.fi). Suomessa jalkineala on yhteiskuntarakenteen mukaisesti pienimuotoista.

Ala on ainutlaatuisuudessaan haasteita täynnä ja alalle kouluttautumalla on parempi mahdollisuus sijoittua työelämään. Tämän vuoksi muun muassa kaupallisella muotialalla, minne jalkinemuotoilijat intohimoisesti sijoittuvat, on hyötyä jos henkilö on sata prosenttisesti ”kenkiin kallellaan” ja hän on valmis jo opiskelun aikana palavasti rakentamassa omaa itsenäistä jalkinemuotoilijan polkua.

Katson, että jalkinemuotoiluun oleellisena osana kuuluvat myös laukkujen ja asusteiden suunnittelu sillä monialaisuus muotoilualalla on tänä päivänä yksi menestymisen edellytys (Nebo 2014). Jalkinemuotoilijaopiskelijat harjaantuvat esimerkiksi ensimmäisestä vuodesta lähtien jalkineiden lisäksi laukkujen suunnitteluun ja valmistukseen (Nebo & Friman 2012). Asustesuunnittelu laajemmin tulee luontaisena lisänä myöhemmin oman design-malliston suunnittelu- ja valmistusprosessiin liitettynä (Nebo & Friman 2013). Design-yrittäjyyden aloittaneet jalkinemuotoilijat ovat mielestäni osoittaneet tuotekonsepteillaan, että jo jalkinekoulutuksen aikana ohjattu laajempialainen muotoilualan tutustuminen, on tukenut monialaiseen muotoilualalla toimiseen.

Esimerkkinä intohimoisesti muotoilualalle ponnistanut on mielestäni Cobblerina design-yrityksen perustanut jalkinemuotoilija Sanna Niskanen (<http://cobblerina.wix.com/cobblerina>). Sannalla oli jo nelivuotisen opiskelunsa toisella vuodella halu perustaa muotoilualan pienyritys. Hän keskittyi opiskelun aikana jalkineisiin ja laukkuihin. Myöhemmin opintojen sisälle tulivat korut ja vaatteet. Sannan intohimona on monialainen asiakkaan pukeutumiseen liittyvä palvelu (Kuva 6). Valmistumisensa jälkeen Sanna on osallistunut useisiin muotialan suunnittelukilpailuihin ja tapahtumiin samalla laukkuja, koruja ja jalkineita oman verkkokaupan kautta myyden. Sannalla on palo sisällään ja sen avulla uskon hänen sytyttävän ympärillään mielenkiinnon Cobblerina tuotekonseptia kohtaan.

Ole rohkea ja kokeile

Jalkinemuotoilijan on hyvä joskus kokeilla muotoilua out-of-the-box -mentaliteetilla. Opiskelussa rohkaisen tähän suunnittelumenetelmäopinnoissa ja opiskelijan omaa design-identiteettiä vahvistavassa mallistoprojektissamme. Jalkine antaa kokeilulle hyvät lähtökohdat. Jalkineen pohja-osuus voi olla hyvinkin rohkeaa muotoilua, jalkineen päällisessä voidaan viedä muotoilua pois jalan/lestin pinnasta ja korujen muodoissa voidaan kokeilla extreme-muotoja. Kuitenkin niin, että emme unohda jalkineen toiminnallisuutta. Aki Choklatkin nostaakin esille HAMKin jalkinemuotoilijoiden rohkean jalkinesuunnittelun seuraavasti: ” Se, että Hamk järjestää muotinäytöksen jossa mallit pitävät tuotteitaan jalassaan on jo ainulaatuista” (Modin-lehti 4/2014). Tämä lause saattaa tuntua jalkineiden käyttäjän näkökulmasta naurettavalta, ainahan kengillä voidaan kävellä. Choklat vertaa kuitenkin tässä osaamista kansainvälisten korkea-asteen oppilaitosten jalkinesuunnitteluopintojen kontekstiin. Useasti opiskelussa jalkineet suunnitellaan, mutta niitä ei toteuteta toimiviksi tuotteiksi. Rohkeaa muotojen kokeilua on Katariina Niemisen koroton saapikas ja sen pohjaan kiinnitettävä kolmiulotteinen yksityiskohta (Kuva 7). Myös rohkeutta edustaa Sanni Mäkelän koroton pohja missä puupohjan muoto ja toteutus on hänen itsenä käsialaa (<https://www.facebook.com/W14fashionshow>). Korottoman koron pohjan istuvuus onkin jo korkeampaa ammatillista osaamista (Kuva 8).

KUVA 7. Rohkeaa muotoilua. Opiskelija Katariina Nieminen uskaltaa kokeilla kolmiulotteista printtausta ja metallia saapikkaan pohjaan. Katariinan muotoilu tunnetaan tuotemerkillä Kati Milan Helsinki. Kuvaaja: Reima Kallinen

KUVA 8. Puun muotoilua. Opiskelija Sanni Mäkelän käsityön taidot ja muotokielen hallinta näkyvät naisten pistokasmallin pohjan muotoilussa. Muodon ymmärtäminen on jalkinemuotoilussa oleellinen osaamisen alue. Kuvaaja: Reima Kallinen

Jalkineet asiakkaan tarpeisiin

Uskon, että HAMKin muotoilukoulutuksessa kantavana ajatuksena on koikeilevan muotoilun lisäksi kohderyhmälähtöinen suunnittelu. Näin saadaan kuluttajalle parhain mahdollinen tuote. Olemme jalkineen profilointiopinnoissa työskennelleet erilaisten jalkinealan toimijoiden kanssa suunnitellen ja kehittäen heidän tuotteitaan. Tehtävä lähtee toistuvasti toimeksiantajan asiakkaan eli kuluttajan jalkineille asetettavista vaateista. Selvitämme muotialalla trendiennusteista malliston esteettisen näkökulman ja toimeksiantajan valmistukseen liittyvät tekniset vaatimukset. Tuote voi olla erikoisympäristöön suunnattu (Kuva 9). Se voi olla myös rajattuun käyttöympäristöön suunniteltu toimiva tuote kuten esimerkiksi talviolosuhteiden käyttökriteerit täyttävä mallisto (kuva 10).

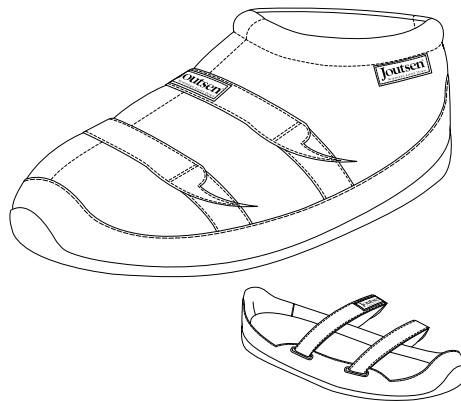
Joutsen
NORTHERN LIGHT DOWN

Piekana Irtopohja

HAMK
HÄMEEN AMMATTIKORKEAKOULU

Anni Laitinen

Pohja: Luonnonkumi
Reunus: Gore-Tex -kangas
Tarranauhakiinnitys remmeissä
Muovirenkaat sisäsyryllä remmien säätöä varten

Värit
3A240E
000000

KUVA 9. Untuvatuossuja koti-iltojen iloksi. Toimeksiantajalle voidaan ideoida esimerkiksi uusia tuotteita. Tässä opiskelijoiden ajatuksia visuaalisesti esitettynä Joutsen Finland Oy:n untuvatuossuista.

Mielestäni HAMK ja Ammattiopisto Tavastia ovat ottaneet innostavan ja rohkean askeleen perustaessaan Hämeenlinnaan, HAMKin korkeakoulukampukselle, tulevaisuuteen katsovan Jalkinekeskittymän. Työskentelemme siellä Fredrika Wetterhoffin hengessä rohkeasti ja ennakkoluulottomasti jalkineita suunnitellen ja valmistuen (Kuva 11). Aktiivinen työpaja mahdollistaa kenkien käsityömäisen ja teollisen valmistamisen (Modin-lehti 6/2014).

Minulla on vahva usko siihen, että olemme Hämeenlinnassa ymmärtäneet sen, miten yhdistää ainutlaatuisuus ja osaaminen. Olemme ottaneet vasta ensimmäiset askeleet siihen, miten voimme kehittää jalkinemuotoilua Suomessa, kansainvälisyyttä unohtamatta. Tästä on hyvä jatkaa palavasti matkaa.

HAMK jalkinemuotoilu
 Anna-Maarit Heinonen, Tinja Laakso, Sanni Mäkelä,
 Elisa Tanninen, Anni Sutinen, Tatsunori Ueda

100.1

100.3

100.2

100.4

PJ 100

KUVA 10. Pitoa Suomen talvisäähän. Kehitämme yrityksille myös erikoisjalkineita. Kuvassa piirroksesta Patrol JETI -mallistolle kehitetty naisten nilkkuri.

KUVA 11. Jalkinekeskityksessä tehdään kenkiä. Työpaja mahdollistaa suunniteltujen jalkineiden valmistamisen. Idean toteuttamisessa tehdään mallista kaavat, leikataan ne materiaaleista ja ommellaan kappaleet yhteen. Tämän työvaiheen jälkeen kenkä vielä pinnataan lestin päälle ja laitetaan pohjat. Kuva: Kati Milan Helsinki

Lähteet

<http://cobblerina.wix.com/cobblerina>

<https://www.facebook.com/W14fashionshow>

Modin-lehti. 2014. Nuoret kyvyt esittäytyvät. 4/2014 Modin. Muotikaupanliitto Ry. Sivu 45

Nebo, M., Friman, M. 2012. Suomalaista kenkäkoulutusta jalkinealalla. Tiedepoliittikka 3/2012 Vol.37. Satakunnan Painotuote. Kokemäki. Sivut 53–56.

Nebo, M., Friman, M. 2013. Jalkinesuunnittelija eilen-tänään-huomenna. Ammattikasvatuksen aikakauskirja 15/4. OKKA. Saarijärven Offset Oy. Sivut 21–22.

Nebo, M.2014. Design-yrittäjänä jalkinealalla. 5/2014 Modin-lehti. Muotikaupanliitto Ry. sivut 42–45.

Nebo, M.2014. Taitavat jalkinesuunnittelijat design-yrittäjyyden maailmassa. Artelegi 14. Käsiteollisuuden tutkimusseura ry. Mikkelin kopiopiste Ky. sivut 39–45.

Nebo, M.2014. Tapahtuu Hämeenlinnassa. Jalkinekeskittymä esittäytyy. 6/2014 Modin-lehti. Muotikaupanliitto Ry.

www.akichoklat.com

www.finsk.com

www.hamk.fi/hakijalle/muotoilu

www.kktavastia.fi/...ammattiopisto.../kurssitieto

www.lahtiset.com

www.nokianbyjulialundsten.com

www.rara.fi

www.saintvacant.com

www.sataedu.fi/koulutukset/.../jalkinealanammattitutkinto

www.terhipolkki.com

Kuvaaja: Sanna Lappalainen

Tarja Lappalainen, tutkija ja kirjailija

Rakkautta, riitoja ja kirjoittamisen paloa – Aatelisrouva Elisabet Järnefelt ja kirjailija Minna Canthin kirjalliset salongit

AATELISROUVA ELISABET JÄRNEFELT

Elisabet Järnefelt (o.s. Clodt von Jürgensburg) syntyi Pietarissa vuonna 1839. Hänestä kehkeytyi aikansa suomalaisen kirjallisuuden yksi vaikuttajahahmoista. Elisabetin isä oli vapaaherra, kenraalimajuri Konstantin Karlovitsh Clodt von Jürgensburg. Catharina Vigné, Ranskasta muuttaneen emigrantin tytär, oli puolestaan Elisabetin äiti. Elisabet avioiti vuonna 1857 suomalainen aatelisupseeri Aleksander Järnefelt kanssa.

Pariskunnalle syntyi kaikkiaan yhdeksän lasta. Lapsista Ellida, Hilja ja Sigrid kuolivat nuorina. Lopuista lapsista kehittyi aikansa suomalaisen kulttuurin keskeisiä hahmoja.

Muutto Helsinkiin

Yksi merkittävimmistä tekijöistä Elisabet Järnefeltin elämässä oli se, kun perhe muutti yliopistokaupunkiin Helsinkiin vuonna 1870. Järnefeltin olivat uudistusmielisiä ja suomen kielen yksiä airuita. Aikana jolloin Suomen ylimystön puhekielenä oli ruotsi, Järnefelteillä käytettiin suomea. Se oli ennenkuulumatonta ja herätti suurta närkästystä ruotsinkielisessä yläluokassa.

Elisabetin salongin synty

Elisabet Järnefelt perusti vuoden 1880-alussa Helsinkiin kirjallisen salongin, jossa kävi lähinnä yliopistonuoria. Salongissa puhuttiin suomea ja sveesejä sinne ei huolitettu.

Näin Walter Lampén muisteli salonkiaikaa Arvid Järnefeltin elämäkerran laatijalle Pekka Häklille

”Meitä oli paljon kuopiolaisia ylioppilaita, joita kutsuttiin tähän hienoon kotiin, oikeaan suomalaisuuden pesäpaikkaan. Siellä vallitsi todella ylisuomalaisuus. Vapaaherrattaren ympärillä pöydässä oli aina suuri joukko miehiä, ja keskustelu oli vilkasta ja innokasta.”

1880-luvun alku oli suomalaisen kirjallisuuden syntyä, ja tämä seikka tekee aatelistrouva Elisabet Järnefeltin salongista erityisen merkittävän. Salongin yksi tavoitteista olikin ponnistella järjestelmällisesti suomalaisen kirjallisuuden edistämiseksi.

Elisabet Järnefelt käänsi, luki ja referoi salongissaan myös suurten venäläisten klassikkorealistien, kuten Fjodor Dostojevskin, Ivan Turgenjevin ja Nikolai Gogolin kirjoja. Elisabetin suuri esikuva oli venäläinen Vissarion Grigorjevits Belinski, jonka realismiin pohjautuva taidekäsitys toimi Elisabetin opetuksen pohjana hänen salongissaan.

Salongissa ei ainoastaan käsitelty kirjallisia aiheita ja kirjoittamista, vaan keskustelut lainehtivat laidasta toiseen aina kirkollisista kysymyksistä naisasiaan. Yhteiskunnallisia, ideologisia ja taiteellisia teemoja käsiteltiin hyvin vapaamielisessä hengessä. Ja salonkirouva Elisabet, ”suuri filosofi”, kuten Ida Aalberg häntä nimitti, valoi nuorisoon innostusta ja rohkaisi heitä kaikin tavoin. Salonki toimi monelle nuorelle tärkeänä keskustelufoorumina ja tapaamispaikkana.

Salongin kävijät

Elisabet Järnefeltin salonki oli suosittu yliopistoväen keskuudessa. Vuosien 1880 – 1884 välisenä siellä kävi hänen omien lastensa lisäksi muutamana esimerkkinä mainittakoon juristit Jonas Castrén ja Lauri Kivekäs sekä humanistit Hj. Appelgren-Kivalo, K. H. Hornborg ja Aatto Suppanen. Nuoria humanisteja, jotka opiskelivat historiallis-kielitieteellisessä osastossa olivat: Juhani Aho, J. A. Bergh-Lyly, Eero Erkko, Juho Pekka Hartikainen, Matti Kurikka, J. W. Messman, Juhana Minni ja Joos. Mustakallio. Salongissa kävi myös joitakin henkilöitä, jotka eivät olleet ylioppilaita. Heistä mainittakoon Johan Kock, Otto Könni ja August Tillander.

Salongissa kävi myös Elisabetin muitakin ystäviä sekä nuoria naisia, näkyvimpinä heistä näyttelijä Ida Aalberg. Salongissa puhuttiin ainoastaan suomea eikä ruotsinmielisillä ollut sinne asiaa.

Tuleva kansalliskirjailija Juhani Aho oli kuitenkin salongin ”tähti”. Hänen ja Elisabet Järnefeltin välille muodostui pikku hiljaa ystävyyttä syvempi suhde, joka kulminoitui Vääksyn Rantalassa, Järnefeltien kesänviettopaikassa rakkaussuhteeksi kesinä 1881 ja 1882.

KIRJAILIJA MINNA CANTH

Minna Canth (o.s. Johnson) syntyi Tampereella 19.3.1844. Hänen isänsä oli Gustaf Johnson, Tampereen puuvillatehtaan työnjohtaja ja äiti Ulrika Andersintytär hoiti kotia.

Minna Canth avioitui vuonna 1865 lehtori Johan Ferdinand Canthin kanssa. Canth kuoli verrattain nuorena vuonna 1879, ja Minnan jäätyään leskeksi hän muutti lastensa kanssa Kuopioon vuonna 1880 ja ryhtyi kauppiaksi. Canth sai liikkeensä menestymään. Liikkeen pidon ohella hän jatkoi kirjallista työtään. Canth kirjoitti novelleja, romaaneja ja näytelmiä.

Minnan salonki Kanttila

Minna Canth ei ollut kuuluisa ainoastaan kirjailijana ja ensimmäisenä sanomalehtinaisena, vaan hänet tunnettiin laajalti myös Kanttilan salongistaan. Sinne virtasi vieraita aina ulkomaita myöten.

Salongin vierasjoukko oli lukuista. Salonki olikin Canthille kaiken keskeisellä kaivattu henkireikä, jossa hän tunsikin olevansa kaltaisensa parissa. Salongissa kävijöistä mainittakoon Minna Canthin hyvä ystävä kansalliskirjailija Juhani Aho ja hänen veljensä Pekka ja Kalle Aho, Elias Erkko, Santeri Ivalo, Elisabet Järnefelt, Arvid ja Kasper Järnefelt, Kasimir Leino, Hanna

Lindberg, K. A. Tavaststjerna, Akseli Gallen-Kallela, Jean Sibelius, Pekka Halonen, Eero Järnefelt, Eva Mannerheim-Sparre, Venny Soldan ja Kaarlo Bergbom. Bergbom oli Minna Canthin hyvin läheinen ystävä ja kriitikko. Bergbom esitti myös Canthin näytelmiä. Hänen perustamansa suomalainen teatteri tunnetaan nykyisin Suomen Kansallisteatterina.

Kanttilassa keskustelut vyöryivät laidasta laitaan. Minnaa kiinnosti yhtä hyvin ajassa liikkuvat uskonnolliset kuin yhteiskunnallisetkin aatevirtaukset. Häntä kiinnosti myös työväenaate ja naiskysymys, raittius- ja rauhanaate, kieli- ja kansallisuuspolitiikka, sekä kirjallisuuden uudet virtaukset.

Salongissa kävijöiden joukkoon mahtui myös Niuvanniemen hoidokkeja. Kun eräs kaupungin originelleista – Vihuri nimeltään, jonka kanssa Canth oli myös ystäväystynyt – vietiin yllättäen Niuvanniemeen, Canth yritti estää aietta vakuuttamalla henkilön olevan ”viisaampi kuin kaikki Kuopion herrat yhteensä”.

Canthin salonkiin ei tarvittu kutsua, sinne saattoi poiketa koska tahansa. Riitti kun kurkisti matalasta ikkunasta ja tarkisti, onko rouva Canth kotona. Arvid Järnefelt kuvailee salonkirouvaa ja hänen salonkiaan Vanhempieni romaanissa seuraavasti: ”Enpä muistissani voi kuvitella häntä muuten kuin istuvana joko keinutuolissaan tai sohvassa laajan pyöreän kahvipöydän ääressä. Vieraita tuli ja meni. Jokaisen tulijan hän otti vastaan mitä sydämellisimmin, istutti eteensä ja kahvitteli. Itse hän sanoi juovansa kahvia päivän mittaan vähintään yhdeksän kuppia. Hänen ensimmäisiä kysymyksiään oli aina: `No, onko mitään uusia aatteita, kertokaa, kertokaa!’”

Canthin kirjasto oli aikansa oloin hyvin poikkeuksellinen. Se käsitti toistasataa aikakauden etevimpiin luettavaa tieto- ja kaunokirjallista teosta suomen-, ruotsin- ja saksankielisinä. Pääasiassa kirjat käsittelivät yhteiskuntaa, filosofiaa, eri uskontoja, moraalia, selutiedettä, naiskysymystä ja kirjallisuuden olemusta.

Juhani Aho, Aino ja Sibelius

Vuosi 1888 oli Elisabet Järnefeltin kirjallisen salongin lopullinen päätepiste, sillä tällöin hänen miehensä Aleksander sai siirron Kuopiosta Vaasaan. Juhani Ahon ja Elisabet Järnefeltin ihastus toisiaan jatkui aina vuoteen 1890 saakka.

Ryppyjä rakkauteen tuli Juhani Ahon kosittua Elisabetin Aino-tytärtä. Avioaikeet eivät kuitenkaan onnistuneet, Aino antoi tylästi rukkaset: ”Hyvänen aika, minähän olen pitänyt sinua setänä”, rakkauden kohde totesi. Tämä lienee ollut Elisabetille kovat pala. Ja täysin setänä ei Aino Ahoa pitänyt. Hän on todennäköisesti ollut ihastunut Ahoon jo kauan. Sen oli perhekin laittanut merkille. Aino oli myös ranskankielen taitoisena kääntänyt

Aholle muun muassa Maupassantin novelleja. Kun Aho teki syksyllä 1889 lähtöä Pariisiin, pakkasi juuri Aino hänen matkalaukkunsa.

Miksi Aino ei halunnut Aho puoliseksi? Ehkä hän ei halunnut mennä Ahon ja hänen äitinsä väliin, tai ei voinut ajatella Ahoa puolisonaan äitinsä ja Ahon lämpimien välien vuoksi. Iisalmelaisen Jouko Pennasen mukaan Elisabet olisi ollut valmis väistymään tyttärensä ja Ahon onnen tieltä ja muuttamaan jopa ulkomaille. Aino saattoi olla myös ajatustensa kanssa tienhaarassa. Hänellä oli vispilänkauppaa Jean Sibeliuksen kanssa.

Hylätyn kosiomiehen mieltä karvasteli ja ollessaan Pariisissa Aho otti ja kirjoitti kohuromaaninsa Yksin. Romaanissaan Aho muun muassa haaveilee Ainosta. Kun Sibelius luki kirjan, hän puolestaan hermostui täysin ja hän haastoi Ahon kaksintaisteluun. Sibelius oli muutenkin aikamoinen pukari humalassa. Riita ratkesi kuitenkin, että kun he seuraavan kerran kohtasivat ravintola Kämpissä, Sibelius repi Aholta talvipaltoon selästä kahtia. Riita oli sillä ratkaistu. Jean Sibelius oli Aleksanderille mieluisampi vävy kuin Aho. Sen verran hän oli saanut katsella Ahoa nurkissaan.

Juhani Aho otti näiden tilanteiden jälkeen yhä enemmän etäisyyttä Elisabetiin ja avioitui seuraavana vuonna taitelija Venny Soldanin kanssa.

Lopuksi

Minna Canthista voi todeta, että hän oli suomenkielisessä kulttuurissa sekä edelläkävijä että keskeinen vaikuttaja ja radikaali aloitteiden tekijä. Hänen teoksiaan esitetään elävänä vielä tänäkin päivänä. Canth kuoli toukokuun 12. päivänä, Snellmanin päivänä, vuonna 1897 vain 53-vuotiaana sydänkohtaukseen. Canth on ensimmäinen suomalaisnainen, joka on saanut oman liputuspäivän, 19. maaliskuuta. Liputuspäivän virallisena nimenä on Minna Canthin päivä, tasa-arvon päivä. Vaikka Minna Canthista on kiinnostuttu kautta aikojen, tuntuu että hänen kiinnostuksensa on yhä vain nousussa.

Aatelisrouva Elisabet Järnefelt puolestaan jätti toiminnallaan suomalaisen kirjallisuuteen merkittävän venäläisen realismin sävytteisen kädenjäljen. Tämän jälki näkyy erityisen vahvana Juhani Ahossa ja hänen alkuvuosien tuotannossaan, kuten Siihen aikaan isä lampun osti ja Rautatie. Elisabet Järnefeltin kirjallisen salongin merkitys Juhani Aho nousuun kansalliskirjailijaksemme on kiistaton. Elisabet Järnefelt kuoli 90-vuotiaana Helsingissä. Elisabet Järnefelt on hieman historian unohtama. Hänen merkityksensä kuitenkin suomalaisen kirjallisuuteen ja sen edistämiseen nähden on kiistaton ja hänet tulisikin nostaa voimakkaammin esille.

Ahot, Järnefeltit, Minna Canth ja Jean Sibelius – he kaikki olivat lahjakkaita persoonallisuuksia, jotka jättivät suomalaisen kulttuuriin vahvan kädenjälkensä edistämällä ja vahvistamalla suomalaisuutta monin eri tavoin.

KUVA. Tutkija ja kirjailija Tarja Lappalainen luennoi HAMKissa 18.2.2014. Luento perustui Lappalaisen teokseen Rakkautta, riitoja ja kirjoittamisen paloa. Kuvaaja: Reima Kallinen

Kuvaaja: Ville Salminen

KULTTUURIPITOINEN HAMK-YHTEISÖ

Emma Heinänen, Hämeen ammattikorkeakoulun opiskelijakunnan hallituksen puheenjohtaja

Opiskelijakulttuuria HAMKissa

Yhdistykset

HAMKissa toimii opiskelijakunta HAMKOn lisäksi 9 eri yhdistystä; Evon metsäpojat, Mustialan toveriliitto, HAVO, Hämeenlinnan insinööriopiskelijat HIOP ry, Hämeenlinnan tradenomiopiskelijat HÄTÄ ry, Hämeenlinnan ammattikorkeakouluopiskelijat HAKO ry, Lepaan oppilaskunta LOK ry, Forssan ammattikorkeakouluopiskelijat FAMKO ry ja Riihimäen insinööriopiskelijat RINO ry.

Yhdistyksillä on tärkeä rooli opiskelijakulttuurin edistämisessä HAMKissa. Jokaisella yhdistyksellä ja kampuksella on omanlaisena kulttuuri opiskelijoiden keskuudessa ja mm. tapahtumien ja excursioiden luonne vaihtelee riippuen kampuksella toimivasta opiskelijayhdistyksestä.

Opiskelijahaalarit

HAMKissa opiskelijat käyttävät ahkerasti haalareita erilaisissa tapahtumissa ja excursioilla. Meillä HAMKissa kaikilla on koko mustat haalarit lukuun ottamatta Evoa, missä paikallinen opiskelijayhdistys on valinnut haalareiden värikköön vihreän.

Haalarit luovat opiskelijayhteisössä yhteenkuuluvuuden tunnetta ja ovat kätevä vaatetus erilaisiin tapahtumiin. Opiskelujen aikana haalarit täytetään erilaisilla haalarimerkeillä, joita voi ansaita osallistumalla tapahtumiin ja niitä voi myös ostaa mm. HAMKin eri kampuksilla toimivilta yhdistyksiltä. Haalareihin opiskelijat keräävät myös matkansa varrelta ”killuttimia” eli erilaisia tavaroita kuten pehmoleluja, heijastimia ja muuta tavaraa. Ne laitetaan vyönlenkeistä kiinni roikkumaan haalareihin. Killuttimilla opiskelija voi tuoda lisää persoonallisuutta haalareihinsa ja samalla ne kertovat omaa tarinaansa kantajansa opiskeluajasta. Myös haalareiden puntteja, hihoja ja taskuja on ollut tapana vaihtaa kavereiden tai tuttujen kanssa erinäisistä syistä.

Haalareiden kantajan tulee kuitenkin tietää, että haalareita ei missään nimessä saa pestä! Haalareiden ”pesu” saa ainoastaan tapahtua haalareiden ollessa omistajansa päällä. Kiisteltyä asiana on aina ollut, saako haalari-merkkejä kiinnittää muuta kuin ompelemalla.

Tapahtumat

HAMKO sekä muut HAMKin kampuksilla vaikuttavat opiskelijayhdistykset järjestävät HAMKin opiskelijoille paljon erilaisia tapahtumia ja excursioita.

Vuoden suurimmat tapahtumat opiskelijoille järjestää HAMKO. Syyskuussa lukuvuoden alussa järjestettävä Alkupamaus kerää vuosittain noin 1 000 opiskelijaa Hämeenlinnaan juhlimaan yhdessä lukuvuoden alkua. Lukuvuoden päättää huhtikuussa järjestettävä Loppurysäys, jonne opiskelijoita saapuu vuosittain reilu 500. Alkupamauksen ja Loppurysäyksen yhteydessä järjestetään päivällä Ryöminki-rastikiertros, missä opiskelijat kiertävät joukkueina rastipaikkoja ympäri Hämeenlinnan kaupunkia. Ilta huipentuu teemabileisiin, jotka järjestetään aina paikallisessa anniskeluravintolassa.

Näiden lisäksi HAMKO on järjestänyt mm. excursion Tarttoon, sitsejä, vuosijuhlia sekä urheilutapahtumia. Yksi suurimmista urheilutapahtumista on FUAS fudis, jonka HAMKO järjestää yhteistyössä Laurean ammattikorkeakoulun opiskelijakunnan Laureamkon ja Lahden ammattikorkeakoulun opiskelijakunnan LAMKON kanssa. Tapahtuma järjestetään aina syyskuussa heti koulun alettua, ja paikkakunta vaihtuu vuosittain Hämeenlinnan, Lahden ja Helsingin välillä. Tapahtuma on hyväntekeväisyystapahtuma, ja kaikki tuotot lahjoitetaan opiskelijakuntien valitsemaalle hyväntekeväisyiskohteelle.

Hämeenlinnassa HAKO ry järjestää kuukausittain bileitä eri teemoilla. Vuoden aikana yhdistys vie opiskelijoita muiden kaupunkien tapahtu-

miin mm. Approille. Ravintolakiertoajelu HAKOtiet ovat yksi HAKOn suosituimmista tapahtumista.

Insinööriopiskelijayhdistykset RINO ry ja HIOP ry järjestävät myös innokkaasti excursioita valtakunnallisiin insinööriopiskelijatapahtumiin. Suosituimpia ovat ASTin risteily ja Insinööriopiskelijapäivät.

Muut paikalliset yhdistykset järjestävät omilla paikkakunnillaan erilaisia tapahtumia. LOK ry järjestää joka vuosi elokuussa Lepaalla Ratipäivät eli puutarha-alan ammattilaisten näyttelyn. FAMKO ry on tunnettu järjestämisistään allasbileistä. HAVO ry ja Evon metsäpojat myös järjestävät kampuksiensa opiskelijoille tapahtumia säännöllisesti.

Ammattialayhdistykset luovat omaa kulttuuria

Ammattialayhdistykset luovat omaa opiskelijakulttuuriaan Insinöörien Laulumatti 2 ja tradenomien Profitti-laulukirjoilla. Laulukirja kulkee monen opiskelijan taskussa tapahtumissa mukana ja tilaisuuden tullen kirjat kaivetaan esiin ja lauletaan yhdessä niin tuttuja kuin tuntemattomien kanssa.

Ammattialayhdistyksille ominaista on myös ylioppilaslakkia muistuttavat imppu- ja tradenomilakki. Opiskelijat kantavat näitä lakkeja ylpeydellä jo ennen valmistumistaan tapahtumissa tunnustaakseen omaa koulutusaansa.

Kuvaaja: Ville Salminen

Pauliina Hirviniemi-Hakala, projektityöntekijä

Alumnikulttuuri herää HAMKissa

Alumnikulttuurin historiaa

HAMKissa on ollut alumnitoimintaa eri muodoissa koko ammattikorkeakoulun olemassaolon ajan. Alumnitoimintaa ovat toteuttaneet niin koulutusohjelmat kuin erilaisten yhdistyksetkin. Esimerkiksi ohjaustoiminnan artenomeilla on oma aktiivinen yhdistyksensä. Samoin bio- ja elintarviketekniikan koulutusohjelmassa alumneja hyödynnetään opetuksessa ja koulutuksen kehittämässä ahkerasti. Bio- ja elintarviketekniikan koulutusohjelmassa alumni on tärkeä yhteistyökumppani ja mentori, joiden kautta opiskelijat saavat tärkeää työelämätietoutta sekä kontakteja työelämään.

Koulutusohjelmissa on järjestetty omia alumnitapahtumia ja tapaamisia. Useilla koulutusohjelmilla on tiiviitä suhteita alumneihinsa ja alumneilla on oma tärkeä roolinsa koulutusohjelmansa kehittäjinä sekä opiskelijoiden mentoreina. Alumneilta opiskelijat kuulevat työelämätietoutta ja vinkkejä.

HAMKin yhteyteen perustettiin vuonna 2000 Hämeen ammattikorkeakoulun alumnit ry., jonka tarkoituksena oli valmistuneiden yhteydenpito keskenään sekä ammattikorkeakoulun ja alumnien välinen yhteydenpito, täydennyskoulutuksen järjestäminen ja HAMKin kontaktien lisääminen työelämään. Alumniyhdistys järjesti myös erilaisia tapahtumia, joissa alumneilla oli mahdollisuus verkostoitua keskenään. Alumniyhdistys lopetti toimintansa syksyllä 2013. Alumniyhdistyksen lakkauttamisen taustalla olivat riittämättömät resurssit sekä toimijoiden vähyys.

Alumnitoiminnan kehityskulku

HAMKista on valmistunut reilusti yli 12 000 oman alansa osaajaa. HAMKille nämä tuhannet alumnit ovat olleet niin sanotusti käyttämätön voimavara, jonka suurta määrää ja osaamista ei ole kyetty hyödyntämään.

Alumnit ovat merkittävä sidosryhmä, sillä alumnit edustavat eri urakehityksen vaiheissa olevia henkilöitä ja näin ollen alumneilta on mahdollista saada tietoa ja työelämän näkemystä esimerkiksi koulutuksen kehittämisessä.

Alumnitoiminnan kehittämisessä on lähdetty konkreettisesti liikkeelle, ja siitä pyritään kehittämään tiivis kokonaisuus, jonka mukanaan tuomista hyödyistä pääsevät nauttimaan niin HAMK kuin alumnitkin.

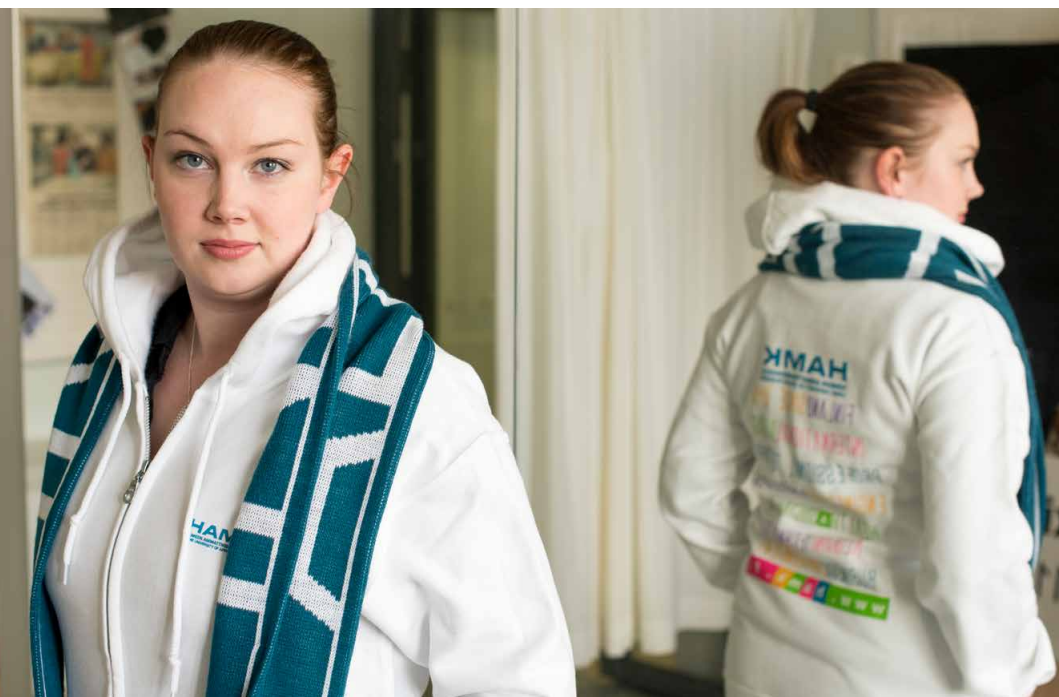
Alumnikulttuuria luomassa

Alumnikulttuurin luomiseen vaikuttavat monet eri tekijät. Alumnikulttuurin luomistyössä tulee ottaa huomioon niin HAMK:n tarpeet kuin alumnienkin toiveet.

HAMK:n puolelta alumnikulttuurin luominen vaatii resursseja sekä mahdollisuuksia erilaisten tapahtumien ja ideoiden toteuttamiseen. On pyrittävä luomaan monipuolinen alumnitoiminnan kokonaisuus ja toimintamalli, joka hyödyttää kaikkia osapuolia ja palvelee ammattikorkeakoulun tavoitteita. Ammattikorkeakoulun tavoitteena on pystyä tarjoamaan alumneille hyödyllisiä ja kehittäviä palveluita, kuten esimerkiksi hankehautomoita ja lyhyitä koulutuksia erilaisista alumneja hyödyttävistä aiheista. Alumnitoiminnan toimintamallista kirjoitetaan julkaisu, jonka tarkoituksena on luoda yhtenäiset käytännöt alumnitoiminnalle.

HAMK:n kehitystyöhön osallistumalla alumnin on mahdollista tuoda sekä työelämän että alumnin näkökulmaa kehittämiseen.

KUVA. Projektityöntekijä Pauliina Hirviniemi-Hakala esittelee alumnihupparia ja -huivia. Kuvaaja: Reima Kallinen

Alumnien näkökulmasta katsottuna HAMKin olisi hyvä pyrkiä huomioimaan erilaisten alumnien tarpeet. Alumnit edustavat eri ikäluokkia, koulutuksen edustajia sekä erilaisia näkemyksiä. Alumninäkökulmasta alumnitoiminta ja alumnikulttuurin syntyminen voidaan jakaa neljään eri alueeseen.

Koulutusnäkökulma voidaan jakaa kahteen. Ammattikorkeakoulu voi tarjota alumneille erilaisia koulutuksia, lyhyistä ja tiiviistä täsmäkoulutuksista aina hankehautomoihin ja pidempiin täydennyskoulutuksiin. Alumnin on tärkeää tuoda esille erilaisia toiveita koulutukseen liittyen.

Alumneille on tärkeää myös saada verkostoitua keskenään, ja tätä varten on tarkoitus järjestää erilaisia verkostoitumistilaisuuksia. Verkostoitumistapahtumissa pyritään tuomaan esille myös ajankohtaisia asioita, joissa HAMK on mukana. Verkostoitumistapahtumissa täyttyy myös alumnien kohdalla huvinäkökulma. Vaikka pääasiana olisikin tarjota alumneille hyötyä, ei sovi unohtaa huvia. Alumneille huvinäkökulmaa voi edustaa esimerkiksi kerran vuodessa järjestettävä alumnigaala.

Alumnikulttuurin syntymisessä myös vaikuttaminen ja vaikuttamismahdollisuudet on otettava huomioon. Alumnien vaikuttamismahdollisuuksia pyritään kehittämään siten, että alumneille perustetaan oma ”klubi”, jota vetää ja kutsuu koolle HAMKin alumnitoiminnasta vastaava henkilö. Klubin tarkoituksena on koota yhteen vaikuttamisesta kiinnostuneita alumneja ja heidän kanssaan yhteistyössä suunnitella alumnitoimintaa. Klubin kautta voidaan myös esimerkiksi käydä laajempaa keskustelua esimerkiksi HAMKin strategiasta tai koulutuksen kehittämiseen liittyvästä asiasta, johon halutaan alumnien mielipiteitä. Klubin toiminta on suunniteltu vapaamuotoiseksi, eikä siihen ole tarkoitus nimetä mandaattipaikoille alumneja vaan kaikki kiinnostuneet alumnit ovat tervetulleita. Lisäksi tarkoitus on teemoittaa klubin tapaamisia, jolloin eri alumnit pääsevät vaikuttamaan niin halutessaan.

Alumnikulttuuria ei luoda yhdessä yössä vaan tiiviin ja kiinnostavan alumnikulttuurin syntymiseen vaaditaan pitkäjänteistä työtä ja resursseja. HAMKiin luodaan alumnikulttuuri varmoin askelin erilaisia näkemyksiä ja ideoita kuunnellen.

" Alumnien vaikuttamismahdollisuuksia pyritään kehittämään siten, että alumneille perustetaan oma ”klubi”, jota vetää ja kutsuu koolle HAMKin alumnitoiminnasta vastaava henkilö.

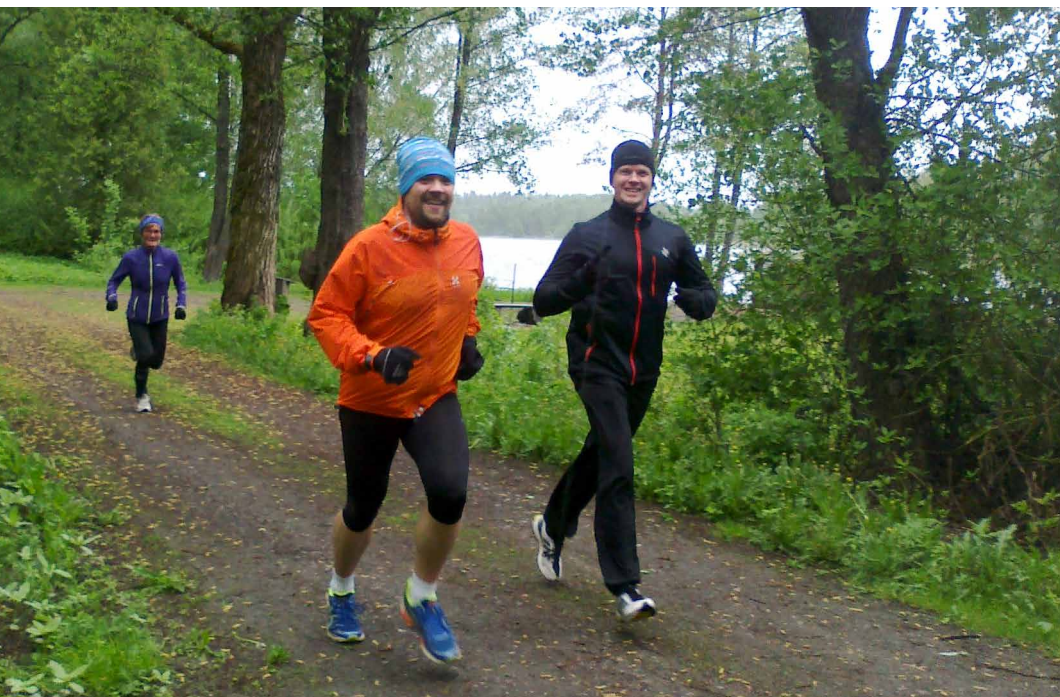
Maija Kerkola, liikuntasuunnittelija

Liikuntakulttuuri elää HAMKissa

Helsingin Sanomien pääkirjoituksessa 24.2.2015 todetaan, että nuorten syrjäytymisen ennaltaehkäisemiseksi ”pelkkä työhön patistaminen ja kouluttaminen eivät riitä, jos samalla ei mietitä nuoren kuntouttamista ja hyvinvoinnin parantamista.” HAMK ei ole kuntoutuslaitos, vaan ammattikorkeakoulu, mutta se kantaa strategiansa 2020 mukaisesti vastuun paitsi nuorten kouluttamisesta, niin myös muista hyvän elämän edellytyksistä.

Työpaikkailmoituksia lukiessa voi todeta, että työntekijöiden hyvinvointia arvostetaan nykyisin. Enää ei riitä pelkkä oman ammattialan osaaminen, vaan lisäksi vaaditaan hyvää terveyttä, aktiivista elämänsenttää, sitkeyttä, hyviä sosiaalisia taitoja ja yhteisten sääntöjen noudattamista. Ne kaikki ovat taitoja, joita jokainen meistä voi oppia harrastamalla liikuntaa. Joukkuepeleissä oppii vuorovaikutustaitoja, sääntöjen mukaan pelaamista, ja minkä tahansa lajin harrastaminen osoittaa ihmisen sitoutumista sekä sitkeätä tuloksiin pyrkimistä.

KUVA. Juoksijoita HAMKin 10 -juoksutapahtumassa vuonna 2014. Kuvaaja: Maija Kerkola

Opiskelijaelämää

Monelle nuorelle opiskelun aloittaminen on iso muutos elämässä. Silloin eivät hyvä kunto ja muut työelämän tarpeet ole päällimmäisenä mielessä. Muutto uudelle paikkakunnalle tarkoittaa usein myös uutta ajankäytön suunnittelua ja vanhoista harrastuksista luopumista. Elämänvaiheeseen liittyvät myös itsenäinen asuminen ja uusien ystävien etsintä. HAMKissa on ymmärretty nämä opiskelijoiden arkeen liittyvät haasteet.

Koulun tarjoamat liikuntapalvelut ovat yksi kädenojennus tässä opiskelijan elämän nivelvaiheessa. On tutkittu, että liikunnan harrastaminen paitsi kohottaa fyysistä suorituskykyä, sillä on myös myönteisiä vaikutuksia oppimiseen sekä opiskelussa suoriutumiseen. Lisäksi liikunnan keinoin on mahdollisuus aktivoitua niin suomalaiset kuin muista maistakin tulevat opiskelijat mukaan opiskeluyhteisön ja kampuspaikkakunnan toimintoihin.

Liikunta palauttaa päivän paineista

Kouluissa kuten kaikilla työpaikoilla arki on hyvin aikataulutettua. Välillä saattavat arki ja pyhä sekoittua, kun opiskelu on monelle harrastus ja sitä tehdään työn ohella omalla vapaa-ajalla. Opettajillekin rytmi tuo haasteita, koska ympärivuorokautisen opiskelun myötä työ kulkee mukana eikä työn tekeminen ole aikaan tai paikkaan sidottua. Riittää, että internet yhteydet toimivat. Monella onkin vaikeuksia löytää tasapaino opiskelun, työn, perheen, ystävien ja harrastusten kesken. Harmillisen usein tilanteessa käy niin, että kiireen lisääntyessä työssä vietettävä aika lisääntyy ja omasta päiväohjelmasta karsitaan ensimmäisenä pois liikunta ja muu iloa elämään tuottava tekeminen. HAMK vastaa tarpeeseen ja järjestää kaikilla kampuspaikkakunnilla maksuttomia tai hyvin edullisia liikuntapalveluita. Ne ovat jokaisen helposti saavutettavissa, ja laaja lajikirjo tarjoaa osallistujille erilaisia mahdollisuuksia palautua päivän paineista. Valinnanmahdollisuuksia täydentävät vielä henkilöstölle jaettavat liikunta- ja kulttuurisetelit.

Kuormittavuus vaihtelee eri ammattialoilla

HAMK on koulutusvastuussa useasta eri ammattialasta, joka tekee kampusalueista hyvin omanlaisiaan. Myös eri työtehtävien kuormittavuustekijät vaihtelevat aloittain. Esimerkiksi fyysisesti raskaat metsäalan opinnot järjestetään kauniissa Hämeenlinnan Evon erämaaympäristössä, jossa on vastapainoksi mahdollisuus rentoutua hyödyntäen laajaa polku- ja latuverkostoa tai rauhoittua savusaunan löylyissä. Hattulan Lepaan kampuksella on puolestaan oma opetuskäyttöön rakennettu golfkenttä, jossa pelaaminen on tehty kaikille edulliseksi. Alasta riippumatta monen niska-hartiaseutua kuormittaa näyttöpäätetyö. Silloin lihaksia on hyvä vahvistaa kunto-

salilla, jonka käyttömahdollisuus löytyy jokaiselta HAMKin kampuspaikkakunnalta. Myös monipuoliset joukkuelajit keräävät eri-ikäiset harrastajat liikuntasaleihin illasta toiseen. Uusin joukkuelaji on ultimate. Sen harrastajakunta on lisääntynyt vuosi vuodelta. Erityisen positiivista lajissa on se, että siinä aloituskynnys on matala. Pelaajien keskuudessa voi aistia iloisen rennon meiningin, kun pelaajat ja vertaisohjaajat tsemppaavat toisiaan.

Vasta liikunnan aloittamista harkitseville opiskelijoille on tarjolla ”Kokeilen liikkujaksi” -kurseja. Niillä osallistujat saavat henkilökohtaista ohjausta. Heillä on myös mahdollisuus kokeilla eri liikuntalajeja ja tutustua paikkakunnan liikuntamahdollisuuksiin. Kilpailuhenkisimmät kuntoilijat puolestaan haluavat osallistua erilaisiin turnauksiin ja mitellä paremmuudesta muiden kanssa. Heille HAMK järjestää vuosittain kampusten välisiä turnauksia, ja Opiskelijoiden Liikuntaliitto organisoii opiskelijoiden SM-kilpailuita. HAMKin 10 on keväinen juoksutapahtuma, missä on myös lupa kävellä. Valittavana on eripituisia reittejä, joista lyhin 2 km on suunniteltu esteettömäksi ja 10 km vaativa maastoreitti kaikille haasteita kaipaaville. Opiskelijoissa on lisäksi vieläkin tavoitteellisemmin harjoittelevia kilpaurheilijoita. Heillä opiskelu on yksilöllistä räätälöintiä, jotta opiskelu ja kilpaurheilu onnistutaan sovittamaan yhteen.

Kuvaaja: Maija Kerkola

Tasa-arvoiset mahdollisuudet

Kaikille hamkilaisille pyritään varmistamaan tasa-arvoiset mahdollisuudet harrastaa liikuntaa kampuspaikkakunnasta riippumatta. Ajoittain se on hieman haasteellista, koska kaikilla kampuksilla ei ole käytettävissä liikuntaan tarkoitettuja tiloja. Silloin kilpaillaan muiden koulujen, yritysten ja yhdistysten kanssa liikuntasalivuoroista. HAMKissa liikuntapalveluiden järjestäminen onkin yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa. Esimerkiksi Forssassa palveluita ostetaan kunnan liikuntatoimelta ja Riihimäellä sekä Valkeakoskella toimintaa järjestetään yhteistyössä kampusalueiden muiden oppilaitosten kanssa.

Suomen korkeakouluissa ketään ei pakoteta harrastamaan liikuntaa, vaan toimintaan osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Jokainen on itse vastuussa oman hyvinvointinsa ylläpitämisestä ja kehittämisestä. Suomen hallitus haluaa kuitenkin edistää elämänkaaren mittaista liikunnallista elämäntapaa ja tavoite on lisätä liikkujien määrää. Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti korkeakoulut on veloitettu vuodesta 2008 alkaen huolehtimaan opiskelijoiden liikunnasta ja hyvinvoinnista. Vuonna 2011 OKM julkaisi korkeakoululiikunnalle suositukset. Niiden mukaisesti liikuntapalveluita tulee järjestää kaikille korkeakouluopiskelijoille. Asetettujen suositusten noudattamista arvioitiin ensimmäisen kerran jo vuonna 2013, kun ammattikorkeakoulujen toimilupahakemuksissa pyydettiin kampuskohtaisesti kuvausta liikuntapalveluista.

Liikuntasuositukset täyttyvät

HAMKissa liikuntapalvelut täyttävät OKM:n asettamat suositukset. Niitä on järjestetty pitkäjänteisesti jo vuodesta 2000 alkaen, kun ensimmäinen päätoiminen liikuntasihtööri aloitti työnsä. HAMK panostaa korkeakoululiikunnan järjestämiseen suositusten mukaisesti, eli yli 30 € / opiskelija / vuosi. Liikuntapalveluita myös kehitetään kaiken aikaa. Kysynnän ja tarjonnan kohtaamista seurataan kulunvalvonnalla sekä osallistujalistojen perusteella. Toimintaa suunnitellaan lukukausittain yhdessä opiskelijakunta HAMKOn ja paikallisten opiskelijayhdistysten kanssa. Liikuntaa harrastavat opiskelijat ovat myös aktiivisia ja antavat suoraa palautetta sekä kehittämisideoita.

" HAMKissa liikuntapalvelut täyttävät OKM:n asettamat suositukset. Niitä on järjestetty pitkäjänteisesti jo vuodesta 2000 alkaen, kun ensimmäinen päätoiminen liikuntasihtööri aloitti työnsä.

Ihmisten liikkumattomuuden takana voi olla erilaisia syitä, mutta kannattaa muistaa, että koskaan ei ole liian myöhäistä aloittaa. HAMK on liikuntamyönteinen yhteisö. Liikunnan harrastamisella on paljon positiivisia vaikutuksia ihmisten työkykyyn ja hyvinvointiin. Liikunta tuo iloa elämään.

Marja Räikkönen, kansainvälisten asioiden päällikkö

Korkeakoulu kansainvälisenä kulttuurien kohtaamispaikkana

Kansainvälistymisen huima vauhti heijastuu vahvasti korkeakoulumaailmaan. Korkeakoulutuksen kehittäminen ja arjen toiminta edellyttää kansainvälistymistä ja henkilöstön vahvaa verkottumista. Myös korkeakouluopintonsa aloittavat nuoret ovat aiempaa kansainvälisempiä. Monet kuuluvat virtuaaliseen, globaaliin peliyhteisöön ja matkailu, musiikki ja elokuvat vievät uusiin kulttuureihin.

Kansainvälinen toiminta on strategisesti linjattua, tavoitteellista ja sitä arvioidaan. HAMKissa kansainvälistyminen on perustunut vahvasti opetus- ja kulttuuriministeriön Korkeakoulujen kansainvälistymisstrategiaan 2009–2015. Strategiassa asetettiin tavoitteeksi kansainvälisesti vahva ja vetovoimainen korkeakoulu- ja tutkimusyhteisö, joka edistää yhteiskunnan kykyä toimia avoimessa kansainvälisessä ympäristössä ja tukee monikulttuurisen yhteiskunnan tasapainoista kehitystä. Aidosti kansainvälisessä korkeakoulu yhteisössä kaikilla opiskelijoilla, opettajilla, tutkijoilla ja henkilökunnan jäsenillä on mahdollisuus saavuttaa valmiudet kansainväliseen yhteistyöhön.

Hämeen ammattikorkeakoulun Kansainvälisen toiminnan kehittämissuunnitelmaan visioimme, että v. 2015 kansainvälisyys on luonteva osa kaikkea toimintaa ja toimintaympäristö on vahvasti kansainvälinen ja ilmapiiriltään suvaitsevainen. Koulutuksessa ja tutkimuksessa niin opiskelijat kuin henkilöstökin työskentelevät aktiivisesti kansainvälisissä yhteistyöverkostoissa. Olemme sitoutuneet siihen, että jokaisella HAMKista valmistuvalla on valmiudet toimia kansainvälisessä työyhteisössä, jokaisella on siis riittävästi työssä tarvittavaa kansainvälisyysosaamista. Samansuuntaiset linjaukset on tehty myös HAMKin strategiassa 2020. Miten luonnehtisimme toimintaympäristöämme nyt – onko se kansainvälinen ja ilmapiiriltään suvaitsevainen? Millainen rooli on kansainvälisillä verkostoillamme, miten niiden tuoma rikkaus näkyy arjessamme? Entä miten yhä enenevässä määrin tarvittava kansainvälisyysosaamisen kehittäminen mahdollistuu?

”Täällä on niin paljon uutta. Minä vain tuijotan suu auki. Joku aika menee ennen kuin pääsee asettumaan.” Jean Sibelius Berliinissä v. 1889.

Jean Sibelius on yksi niistä monista suomalaisista, joka on kartuttanut ja hionut osaamistaan kansainvälisissä yhteisöissä. Musiikin opiskelun hän

aloitti täällä Hämeenlinnassa, ensimmäisenä opettajanaan Julia-tätinsä. Kun Sibelius aloitti v. 1885 opinnot Helsingin Musiikkiopistossa, hän siirtyi kansainväliseen opiskeluyhteisöön, yksi merkittävimmistä opettajista oli italialainen Ferruccio Busoni. Ensimmäinen ulkomaanmatka suuntautui v. 1889 Berliiniin, jonne Sibelius pääsi senaatin apurahan turvin. Nuoren miehen oli alussa vaikea sopeutua suureen kaupunkiin: ”Työhön en ole oikein vielä päässyt käsiksi. Täällä on niin paljon uutta. Minä vain tuijotan suu auki. Joku aika menee ennen kuin pääsee asettumaan.” Mutta vähitellen opiskelu ja arki alkoivat sujua ja tästä eteenpäinkin Sibelius opiskeli ja työskenteli paljon ulkomailla.

Sibeliuksen kuvaamat tunnot ovat tuttuja monille opiskelijoillemme, kun he aloittavat omaa liikkuvuusjaksoaan ulkomailla. Asettuminen vie aikansa, vaikka nyt useimmilla lähtijöillä onkin enemmän kansainvälisiä kokemuksia kuin Sibeliuksella aikanaan. Mutta syy ulkomaille lähtemiseen on pysynyt samana, kansainvälinen yhteistyö on yksi keino asiantuntijuuden ja osaamisen kehittämiseen. Juuri ilmestyneen laajassa kyselyssä (CIMO 2015) opiskelijat arvioivat, että liikkuvuusjakso on kehittänyt myös sosiaalisia taitoja, kykyä toimia erilaisissa kulttuureissa ja vaikuttanut siihen, miten näkee itsensä ja vaihdon kohteena olleen maan ja kotimaan. Kokemus auttaa esim. yrityselämässä, jossa kansainväliset projektit ovat yhä useammin arkipäivää.

Koska liikkuvuuteen osallistuu opiskelijoista vain pieni osa, on kehitetty muitakin tapoja osaamisen kehittämiseen kansainvälisessä verkostossa. Kumppanikorkeakouluista tulevat asiantuntijat osallistuvat opetus- ja TKI -toimintaan. Opinnoissa perehdytään oman alan kansainväliseen kehitykseen myös vieraskielisen materiaalin avulla, kuten teki Sibeliuskin aikoinaan. Hän löysi lukioikäisenä Hämeenlinnan lyseon kirjastosta Johann Loben teoksen ”Lehrbuch der musikalischen Composition”, josta kartutti teoreettista osaamistaan. Nykyään käytetään yhä enemmän myös virtuaalista liikkuvuutta, jonka muotoja kehitetään niin opiskelijoiden kuin henkilöstönkin tarpeisiin. Virtuaalisissa oppimisympäristöissä opiskelijat voivat mm. tehdä yhteisiä oppimistehtäviä yhdessä kumppanikorkeakoulun opiskelijoiden kanssa.

Me, muut ja yhteisyys

Korkeakoulun arjessa toimintakulttuuriamme tekevät näkyviksi mm. toimintatavat, vuorovaikutus ja säännöt – monimuotoinen, moniääninen ja jatkuvasti kehittyvä kokonaisuus. Me HAMK-yhteisön jäsenet, niin suomalaiset kuin ulkomaalaisetkin, muokkaamme toimintakulttuuriamme mm. erilaisissa arjen vuorovaikutustilanteissa. Ulkomaalaisten opiskelijoiden määrä on n. 600, mutta yksiköiden väliset erot ovat suuria. Osa opiskelijoista suorittaa meillä koko tutkinnon (3,5–4 v.), osa on kumppanikorkeakouluista tulevia vaihto-opiskelijoita, joiden jakso kestää keskimäärin 5 kk.

Ulkomaalaisten opiskelijoiden ryhmässä melko suuri osa on sellaisia, jotka jo alunpitäenkin kokevat opiskelujakson HAMKissa tilapäisenä, eikä integroituminen suomalaiseen kulttuuriin ja HAMKin yhteisöön välttämättä motivoi. Näin on erityisesti vaihto-opiskelijoiden piirissä. Osa tutkinto-opiskelijoista taas joko on jo tullut jäädäkseen, tai halu jäädä Suomeen syntyy hiljalleen opiskelun myötä. Suurin osa ulkomaalaisesta henkilöstöstä on HAMKissa ns. lyhyessä asiantuntijavaihdossa, jonka kesto on 1–2 viikkoa.

Yksi tapa tarkastella koulu yhteisön kansainvälistymistä on peilata sitä akselilla monokulttuurisuus – multikulttuurisuus – interkulttuurisuus – intrakulttuurisuus (Nissilä 2010). Monokulttuurisessa koulu yhteisössä etnisiä vähemmistöjä ei ole, HAMKissa tämä oli vallitseva tilanne toimintamme alkuvaiheessa. Multi- eli monikulttuurisessa yhteisössä eri kansallisuudet pysyttelevät erillään, omina ryhminään, näin on ollut useissa yksiköissämme siinä vaiheessa, kun ensimmäiset ulkomaalaiset opiskelijat saapuivat. Samansuuntaista oli aistittavissa myös henkilöstössä. Monet meistä muistavat tilanteita, joissa kahvihuone tyhjeni ulkomaalaisen opettajan liityessä joukkoon. Kyse ei ollut niinkään haluttomuudesta tutustua kolleegaan, vaan esim. pelosta oman kielitaidon riittämättömyyden suhteen. Interkulttuurisessa yhteisössä on keskinäistä kommunikointia eri kulttuurien edustajien välillä ja etniset suhteet ovat hyviä. Kun ensin vaihto-opiskelijoiden, ja sittemmin myös ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrät kasvoivat, useimmissa yksiköissämme muutos tähän suuntaan on ollut nähtävissä. Intrakulttuurisen koulun arjessa kuuluu monia kieliä ja näkyy eri kulttuureita. Kommunikointi yksilöiden ja ryhmien välillä on luontevaa.

”Saksalaiset väittävät, että pessimismi tulee Venäjältä ja Pohjolasta, ja taitavat olla oikeassa.” Sibelius v. 1889 Berliinissä

Vuosikymmenten mittaan on käyty paljon keskustelua kulttuurista, samanlaisuudesta ja erilaisuudesta sekä näiden heijastumisesta ihmisten väliseen vuorovaikutukseen. Meistä suomalaisista on omat stereotypiansa; luotettavia, pessimistisiä, hiljaisia jne. Sanotaan, että osaamme jakaa hiljaisuutta kahdella virallisella kielellämme ja ettei small talk suju meiltä luontevasti. Mikä sitten on ulkomaalaisten opiskelijoiden kokemus suomalaisesta korkeakoulukulttuurista ja erityisesti kulttuurien välisestä vuorovaikutuksesta?

Osana Tampereen yliopiston tutkimushanketta ”Sulkeutuuko Suomi? Kulttuurien välinen vuorovaikutus kohtaamisen areenoilla” Niina Kovalainen (2011) tutki suomalaisten ja Suomessa opiskelevien ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden kokemuksia kulttuurien välisestä viestinnästä, kotoutumisesta, opiskelusta ja työskentelystä Suomessa. Tulosten perusteella korkeakouluun on helpompaa kotoutua kuin ympäröivään yhteiskuntaan. Korkeakouluyhteisöjä pidettiin joustavina ja monimuotoisina toimintaympäristöinä, joihin oli helppo sopeutua. Työskentelykulttuuri koettiin tehokkaaksi, vapaaksi ja rennoksi. Kommunikaatiotaitoja pidettiin sopeutumisessa keskeisenä. Varsinaisissa opiskelutilanteissa kulttuurien välisiä oppimistilanteita oli riittävästi, mutta opiskelujen ulkopuolella vähäisesti. Opiskelun ulkopuolella kanssakäymistä oli pääosin omien maanmiesten ja muiden ulkomaalaisten opiskelijoiden kanssa.

Riittävä suomen kielen taito ja sosiaalisen tukiverkoston syntyminen tukisivat integroitumista, työelämään siirryttäessä kulttuurien välinen viestintä ja kielitaito edelleen korostuivat. HAMKissa sekä tutkinto- että vaihto-opiskelijat kertovat melko tarkkaan samanlaista viestiä palautekyselyissä. Vaikka palaute on suurelta osalta myönteistä, tunnistettuihin ongelma-kohtiin haetaan yhdessä ratkaisuja. Myös meillä ulkomaalaiset opiskelijat

ryhmytyvät herkästi keskenään, erityisesti omien maanmiestensä kanssa. Tuutori-opiskelijat, opinto-ohjaajat ja opettajat pyrkivät purkamaan mm. tätä asetelmaa. Suomenkielen taidon kehittämiseen on kehitetty aiempaa tehokkaampia mahdollisuuksia ja kynnystä työelämään on madallettu. Työsarkaa integroinnin tukemisessa vielä riittää.

”En ole koskaan ollut niin suomalainen kuin Wienissä, Italiassa ja Pariisissa enkä niin pariisilainen kuin Pielisjärvellä.” Jean Sibelius 1921

Näin totesi Sibelius kokeneena maailmanmatkaajana, kansainvälisen uran tuolloin jo luoneena säveltäjänä. Omien kulttuuristen juurien tunnistamista pidetään usein kansainvälisessä työssä yhtenä perusaskeleena. Kun olemme osa kansainvälistä yhteisöä, on hyvä pohtia, miten miellän itseni ja oman kulttuurini? HAMKissa järjestetään vuosittain ”Seeing Finland Through Culture” opintojakso, jonka avulla pyritään avaamaan suomalaisen kulttuurin piirteitä. Opintojaksoöo osallistuu erityisesti ulkomaalaisia opiskelijoita, mutta mukaan kutsutaan myös erityisesti niitä suomalaisia opiskelijoita, jotka ovat lähdössä ulkomaan jaksolle.

Kansainvälisiä, monen kulttuurin työyhteisöjä kuvattaessa käytetään vuorovaikutuksen yhteydessä käsitettä ”kolmannen kulttuurin” tila. Tällöin kenenkään työntekijän oma kulttuuri ei määritä tilanteen vuorovaikutusta. Kansainvälinen ilmapiiri on luonnollinen osa toimintaympäristöä, jossa kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta ei nähdä ongelmana. Edellä kuvattiin lyhyesti myös intrakulttuurista koulua, jossa näkyy monia kulttuureita ja ihmisten keskinäinen vuorovaikutus on luontevaa. On tärkeä rikastaa sitä luottamuksellista ja suvaitsevaa ilmapiiriä, joka meille on rakentumassa. Se osaltaan tekee mahdolliseksi kehittyä monimuotoisena, monen kulttuurin korkeakoulu yhteisönä, yhdessä kumppaniemme kanssa.

Lähteet

Muuttaako ulkomaanjakso opiskelijan asenteita? Fakta Express 1A/2015 CIMO

Kovanen, Niina (2011). Kulttuurien välinen vuorovaikutus korkeakoulutuksen areenalla. Kulttuurien kohtaamisia arjessa (toim. Pirkko Pitänen) Vastapaino 197–222, Jyväskylä 2011

Nissilä Leena (2010). Matkalla monikulttuurisuudesta intrakulttuurisuuteen

MONIKULTTUURINEN KOULUYHTEISÖ Pirjo Immonen-Oikkanen ja Anne Leino (toim.) Oppaat ja käsikirjat 2010:8 Opetushallitus ISSN 1798–8969 (verkkojulkaisu)

http://www.oph.fi/download/126666_Monikulttuurinen_koulu yhteiso.pdf

Birgitta Pirhonen, tapahtumapäällikkö

Kulttuuri elää juhlassa

Hämeen ammattikorkeakoulussa toteutetaan vuosittain kymmeniä ja taas kymmeniä erilaisia tapahtumia, seminaareja, konferensseja ja juhlatilaisuuksia. Erilaisten tilaisuuksien järjestämisen helpottamiseksi on ammattikorkeakouluun perustettu tapahtumapalvelutiimi, jonka tehtävänä on ollut tuottaa osa näistä niin ammattikorkeakoulun sisäisistä tapahtumista kuin maksullisena palvelutoimintana toteutetuista ulkopuolisille asiakkaille räätälöidyistä toteutuksista ja tapahtumistakin.

HAMK Tapahtumapalvelut on ammattikorkeakoulun vuonna 2003 perustettu palveluyksikkö, joka tarjoaa asiakaskokohtaisesti räätälöityjä asiantuntijapalveluja, asiakkaiden tarpeet huomioon ottavia tuotteistettuja kokous- ja konferenssipalveluja. HAMK Tapahtumapalvelut vastaa Hämeen ammattikorkeakoulun ja Hämeen ammatti-instituutin henkilöstön ja tilauspalveluna toteutettavien asiakastilaisuuksien, kansallisten ja kansainvälisten kokousten ja konferenssien järjestelyistä ja koordinoinnista yhteistyössä koulutusohjelmien, koulutus- ja tutkimuskeskusten sekä ulkopuolisten asiakkaiden ja asiantuntijoiden kanssa. Kokous- ja konferenssipalveluiden avulla on tarkoitus edistää HAMK:n vision toteutumista ja tukea strategisten tavoitteiden saavuttamista. Laadukkaasti järjestetyt tapahtumat edistävät sidosryhmätyötä ja verkostoitumista. Toiminnalla vahvistetaan organisaation haluamaa mielikuvaa sekä tavoittelemaa brändiä. Tapahtumapalvelutiimin toimintavuosien aikana on sen tehtäviin kuulunut myös erilaisten juhlatilaisuuksien järjestäminen

HAMKissa järjestettävät juhlat liittyvät hyvin erilaisiin asiayhteyksiin. On perinteisiä opiskelijoiden lukuvuoteen liittyviä juhlia, valmistumisjuhlia, jotka järjestetään perinteisesti opiskelijoiden kesä- ja joulukuun valmistuksen yhteydessä. Ne ehkä kuvastavatkin parhaiten koulumaailmaan mieltävää juhlaa vaikkakin em. juhlatilaisuudet edustavatkin jo hyvin pientä marginaalia tämän päivän juhla- ja tapahtumajärjestelyiden joukossa. Erilaisia juhlia organisaatiossamme järjestetään mm. seuraavissa yhteyksissä:

- seminaarien ja konferenssien yhteydessä järjestettävät erilaiset get together, cocktail- yms. juhlatilaisuudet
- organisaation toimintaan liittyvät merkkivuodet

- organisaation toimintaan liittyvät vuosittaiset juhlat, esimerkiksi lukuvuoden avajaiset
- organisaation ei yksiköiden toimintavuosiin liittyvät juhlallisuudet (vuonna 2015 esimerkiksi Mustialan 175-vuotisjuhlat jne.)
- organisaation johdon merkkihenkilöiden eläköitymiset
- muut mahdolliset muistamiset, jotka toteutetaan tilaisuuden muodossa
- koko henkilöstölle suunnatut juhlat, kuten esim. perinteinen joulukonsertti.

Tapahtumien ja juhlien kohderyhmät voivat olla hyvinkin loppoon lyödyt vuodesta toiseen, kuten esimerkiksi on HAMKin lukuvuoden valmistujaisjuhlissa, joihin kutsutaan luonnollisesti tuona ajankohtana valmistuvat omaisineen. Juhlaan osallistuu myös yleensä aina runsas edustus HAMKin koulutusohjelmista. Samoin henkilökunnan joulukonsertin kohderyhmä on pysynyt vuodesta toiseen samana. Joulukonserttiin on kutsuttu paitsi koko henkilökunta, myös eläkkeelle siirtyneet henkilöt sekä luottamushenkilöt. Muissa toteutettavissa juhlissa kutsuttavat määräytyvät tilaisuuden luonteen, järjestäjätahon tai työryhmän tms. määrittelyn tuloksena.

KUVA. Henkilöstön joulukonsertti 2013. Kuvassa Erkki Korhonen ja Natalia Lintonen.
Kuvaaja: Reima Kallinen

Juhlat suunnitellaan tavanomaisesti niiden järjestämiseen nimetyn työryhmän toimesta. Tapahtumapalveluiden henkilöstö toimii osana järjestelytiimiä ja vastaa yleensä työryhmän suunnitelmien toimeenpanosta ja käytännön järjestelyistä.

Voisi melkein väittää, ettei HAMKissa järjestetä juhlaa ilman jonkinlaista kulttuuriosuutta. Juhlien ohjelmaan kuuluu melkeinpä poikkeuksetta jonkintyyppinen ohjelmaosuus. Musiikkiesitykset, erilaiset näyttelyt, pieni-muotoiset näytelmät, stand up -esitykset jne. lienevät käytetyimmät kulttuurin muodot, joita juhlissa hyödynnetään. Ohjelmaosuudet voivat olla joko huippuammattilaisten (kuten Rajaton-lauluyhtye) tai sitten opiskelijoiden ja joskus jopa oman henkilökunnan enemmän tai vähemmän ammattimaisesti työstämiä ohjelma numeroita. Erilaisille toteutuksille ja kulttuurimuodoille on luonnollisesti tilauksensa ja paikkansa. Se, mikä toimii henkilöstön juhlissa, ei välttämättä toimi opiskelijoiden valmistumisjuhlassa eikä välttämättä sovi ulkopuolisen asiakkaan tilaamaan tilaisuuteen lainkaan. Juhlatilaisuuksien ohjelmalla tai kulttuuriosuudella on aina oma leimansa ja tehtävänsä.

Hämeen ammattikorkeakoulun järjestämissä juhlatilaisuuksissa ja etenkin tapahtumapalveluiden järjestämissä tilaisuuksissa on viime aikoina juhlien ja tapahtumien kulttuuriosuuksissa musiikin merkitys tapahtumien tunnelman luojana noussut tietynlaiseen johtoasemaan. Syy tähän on hyvin

" Voisi melkein väittää, ettei HAMKissa järjestetä juhlaa ilman jonkinlaista kulttuuriosuutta.

yksinkertainen. Hämeen ammattikorkeakoulu on solminut yhteistyösopimuksen Sibeliuksen syntymän 150-vuotisjuhlavuoden kunniaksi Sibeliuksen syntymäkaupunkisäätiön kanssa, ja olemme lupautuneet vuoden 2015 aikana esittämään tilaisuuksissamme aikana Sibeliuksen musiikkia aina kun se vain on tilaisuuden ja luonteen sekä mahdollisen ulkopuolisen asiakkaammekin linjausten mukaista. Tosiasiassa Sibeliuksen musiikki on otettu mukaan tapahtumiimme jo vuoden 2014 alkumetreillä.

Kulttuuriosuus ei luonnollisesti yksistään tee tilaisuudesta onnistunutta tai epäonnistunutta, mutta onnistuessaan sillä on tunnelman luoja suuri ja vahva merkitys. Itse olen musiikin laaja-alainen ystävä, ja siksi Sibelius 150-vuotisyhteistyökuvioihin liittyvä musiikkipainotteinen kulttuuriosuus tapahtumissamme on tuottanut monia mieleenpainuvia elämyksiä enkä tällä tarkoita ainoastaan ammattimaisesti esitettyjen musiikkikapaleiden kuuntelemisen tuottamaa nautintoa. Kulttuuriosuuden tehtävänä on luoda (tai ainakin yrittää) toivottua tunnelmaa ja miksei joskus vähän sitä niin paljon puhuttua ja toivottua brändiäkin. Muistan elävästi viime vuoden marraskuussa toteuttamamme kansainvälisen seminaarin juhlapäivällisen Hämeenlinnan Raatihuoneella, jossa Sibeliuksen Finlandia, Erkki Korhosen taituroimana sai kansainväliset vieramme vuolaisiin kyyneliin. Kulttuurielämys jätti heihin lähtemättömän vaikutuksen. Tapahtuman järjestäjänä nautin paitsi musiikista – myös onnistuneesti tuotetusta juhlasta ja vieraillemme tarjotusta elämyksestä.

Kuva. Henkilöstön joulukonsertti 2013. Kuvaaja: Reima Kallinen

Vuosi 2015 on Jean Sibeliuksen juhlavuosi. Hämeenlinnassa syntyneen kansallis-säveltäjämme syntymästä tulee kuluneeksi 150 vuotta. Juhlavuosi on koonnut alueen toimijoita yhteistyöhön. HAMKin osalta tämä tarkoittaa monipuolisia oppimis-projekteja sekä avoimia luentoja ja tapahtumia, joissa aina on keskeisenä osana Sibeliuksen elävä musiikki.

Vuosi on merkittävä myös kahdesta muusta syystä: koulutus alkoi Mustialassa vuonna 1840, siis 175 vuotta sitten. Erityisesti kulttuurin näkökulmasta keskeiseksi nousee Wetterhoff 130 -juhlavuosi. Fredrika Wetterhoff oli poikkeuksellisen valistunut ja rohkea nainen, joka kantoi huolta erityisesti köyhien perheiden tyttöjen asemasta. Hän teki historiallisen teon vuonna 1885 perustaessaan nuorille naisille työkoulun, josta tuli tunnettu ja maineikas. Muotoilun koulutuksemme jatkaa perinnettä tämän ajan hengessä, aina uudistuen.

Merkkipaalut innoittivat tarkastelemaan hamkilaista kulttuuria osana toimintaamme ja kokoamaan katsauksen kulttuuripitoisesta toiminnastamme.

painettu

ISBN 978-951-784-728-5

ISSN 1795-4231

HAMKin julkaisuja 5/2015

e-julkaisu

ISBN 978-951-784-729-2 (PDF)

ISSN 1795-424X

HAMKin e-julkaisuja 8/2015

HAMK
HÄMEEN AMMATTIKORKEAKOULU
HÄME UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES